

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

CENTER PARTİ GENEL BAŞKANI OLOF JOHANSSON

“Kürtler kendi kaderlerini kendileri tayin etmelidirler!”

• “Bence Filistin sorununun çözümündeki benzerliklerin bu sırada da olması gerek. Başta Kürt halkının kendi kaderini tayin etme hakkını içeren bir anlaşmanın olması gerekli. Kendi kaderini tayin etme hakkının hangi seviyede olacağı tartışılabilir.”

• “Ben Avrupa Konseyi üyesiyim. Partimiz adına, Türkiye’yi izleyeceğime, baskı yapacağıma garanti veriyorum.”

• “İran-İrak arasında arabuluculuk görevini kabul etmek, İsveç’in resmi görüşlerini ve politik tavrını alçak bir zeminde tutmasına neden oldu.”

• “Kürtlerin yaşamakta olduğu ülkeler, Kürdistan sorununun çözümünde uluslararası planda birinci derecede sorumluluk taşımaktadırlar.”

SAYFA 6 - 7

**Besîkçî
dîsa
hat girtin!**

RÛPEL 3

**Hapis-
haneler
kaynıyor!**

SAYFA 2

**Polîtîka
milteciya
diguhere!**

RÛPEL 12

● İstanbul Bayrampaşa Cezaevinde kazılmış bir tünelin ortaya çıkarılmasından sonra, idare, cezaevi içinde terör estirdi. İdarenin baskılarına karşı direnişe başlayan tutukluların destekleyen ailelerden bir kısmı gözaltına alındı.

● Eskişehir Cezaevinde direniş sonrası alınan hakları idare uygulamak istemiyor.

● Diyarbekir Cezaevinden sürgüne gönderilen devrimci tutuklular Elazığ, Malatya ve Ankara yolunda slogan attıkları için bu illerin savcılıkları tarafından haklarında dava açıldı.

Cezaevlerinde direniş devam ediyor!

Cezaevlerinde insanca yaşam koşulları için hak alma eylemleri sürerken, İstanbul Bayrampaşa Cezaevinde 28 Aralık günü 18 metre uzunluğunda bir tünel ortaya çıkarıldı.

Cezaevi idaresi gerçekleştirilemeyen firar eyleminden sonra cezaevinde geniş bir operasyona girişti. Yaklaşık 250 devrimci tutuklunun kaldığı İstanbul Bayrampaşa Cezaevinde, cumartesi günü yapılması gereken olağan görüş yapılamadı. Tutuklu yakını aileler ile polis arasında çatışmalar meydana geldi. Tutuklu yakınlarının, tutuklularla görüşmede ısrar etmeleri, ana-ların oğularının hayatlarından endişe ettiklerini belirtmelerine üzerine, polis ailelere saldırdı. Çıkan çatışma sonucu yaralananlar ve olay yerinde bayılanlar olurken, bir grup devrimci tutuklu yakını da sorgulanmak üzere gözaltına alındı. Tutuklu ailelerinin yakınlarıyla görüşmede ısrar etmeleri ve kararlı direnişleri karşısında polis, 5 kişiden oluşacak bir heyetin tutuklularla görüşebileceğini belirtti. Görüşmeye giden tutuklu aileleri, tutuklularla görüşmeden geri döndüler.

Cezaevi içinde yapılan operasyonlarda ise, idare koşullardaki direniş kırmak amacıyla sis bombalarıyla koğuş-

lara saldırdı. Sis bombaları ile koğuşlara saldıran idare ile tutuklular arasında meydana gelen çatışmada çok sayıda devrimci tutuklu yaralanarak hastahaneye kaldırıldı. Ailelerin ve demokratik kuruluşların cezaevindeki direniş desteklemek amacıyla çalışmalarının devam ettiği gelen haberler arasında bulunmakta.

Eskişehir Cezaevi

Bu arada Eskişehir cezaevinde direnişin bitmesine karşın cezaevindeki hava gerginliğini korumakta. Devrimci

tutukluların kendilerine "Savaş Esiri" statüsünün tanınmasını istemeleri idare tarafından red edilirken, daha önceden alınan hakların da pratikte uygulanmadığı belirtilmekte.

Daha önce ziyaret esnasında telefonla yapılan görüşmelerin kaldırılacağı, görüş kabinlerinin telefonsuz olacağı sözünü veren idare, bu konuda henüz bir değişiklik yapmış değil. Yine aynı şekilde tutukluların dışarıyla telefon konuşması için vardıkları anlaşma şimdikiye kadar uygulanmadığı gibi, idare bu konuda verilen dilekçelere hiç bir cevap vermemekte.

Açlık Grevi esnasında direnişe daha önce son veren siyasi gruplarla, direnişi kesmeyip sonuna kadar sürdüren gruplar arasında eleştirilerin mevcut olduğu, konuya ilişkin olarak direniş sonuna kadar götürülen tutuklar tarafından direniş ve eylemlerle ilgili bir basın açıklamasının yapılacağı belirtilmekte.

Diyarbakir Cezaevi

Bir süre önce Diyarbakir cezaevinde bir tünelin ortaya çıkarılmasından sonra, 125 devrimci tutuklu Diyarbakir cezaevinden başka cezaevlerine sürgün edilmişlerdi. Dağıtım esnasında geçtikleri şehirlerde slogan attıkları için Elazığ, Malatya ve Ankara savcılıkları tarafından haklarında slogan atmaktan dava açıldı. Diğer cezaevlerine sevk edilen tutuklar arasında Mehdi Zana ve Recep Maraşlı'nın da bulunduğu bir grup devrimci tutuklu bilindiği üzere Eskişehir cezaevinesürülmüşlerdi. Recep Maraşlı'nın 1981'den bu yana katıldığı açlık grevleri ve ölüm oruçları nedeniyle sağlık durumunun kötü olduğu belirtilmekte. Maraşlı, Diyarbakir'den sevk edilmeden önce doktor tarafından beyin tomografisinin çekilmesi için hastahaneye sevk edildi. Diyarbakir'de beyin tomografi aracının bulunmaması nedeniyle Ankara'ya sevk edildiği halde, hiç bir gerekçe gösterilmeden Eskişehir cezaevine sürgün edildi.

Hapisanelerden yükselen direniş dalgalarına karşı, baskı ve zorbalığın arttırılacağı bekleniyor...□

Hapisaneler kaynıyor!

Sorunların diyalektiği

Türkiye'de toplumsal muhalefetin yükselmeye başladığı 1960-70 döneminde, kadrolar, gerekli bilgi ve deney birikimine sahip de-gillerdi.

Bu dönemin son yıllarında Kürt sorunu da tartışma gündemine girdi. Esasen Türkiye KDP 1965'te kurulmuş, kurucuları tutuklanmış, Genel sekreter Faik Bucak bir suikast sonucu katledilmişti. Ama, sol kanatta, sorun, henüz ideolojik ve politik perspektiflerini oluşturmuş değildi. Ulusların kaderlerini tayin hakkı henüz tartışılmıyordu. Bunun yerine "Dogulu halkımız", "Mahrumiyet bölgesi" kavramları ile oyalanıyordu.

DDKO'lar bu dönemin ürünü.

Doğulu halkımızdan, Kürt halkına, mahrumiyet bölgesinden, Kürdistan'a böyle geçildi.

70'li yıllarda Türkiye'de sol, bilgi ve deney birikimini bir dizi örgüt formu ile hayata geçirdi denebilir. Bu dönemin iki temel talih-sizliği vardı. Biri, marksist solun uluslararası ideolojik kamplaşmalara doğrudan -ve hatta fanatik biçimde- taraf olarak saflarını paramparça etmesi idi. Diğeri ise, Kürt sorununda, Güney kürdistan İhtilali ve onun önderi Mustafa Barzani'yi eleştiri merkezine oturarak, ulusal kurtuluş mücadelesinin ittifaklar politikasını zedelemesiydi.

Ulusal kurtuluş mücadelesinde genel ifadesi ile sosyalistlerin, yurtsever-demokratlarla ittifakının taşıdığı hayati önem kavranamadı. Görmezden gelindi. Giderek, düşmanca ilişkilerin boyvermesi ile sonuçlandı.

Örneğin Kürt solu açısından, örgütlenmenin temel propaganda malzemesi, adeta Mustafa Barzani'ye yöneltilen küfürlerle sınırlandırılmıştı. Sol, Güney Kürdistan İhtilali'nin yapısal sorunlarını, politik çizgisini ve önemlisi de, örgütlenme gerçeğini araştırma-dı. İncelemedi. Basma kalıp formülasyonlara dayalı yarfiller üretildi, savunuldu.

80'li yıllarda bu kalıplar birer ikişer parçalandı. Özellikle politik dostluk ilişkilerinin gereği ve önemi -görünüşte de olsa- kısmen kavranabildi. Sorunlara, kendi gerçeklikleri içinde bakabilme eğilimleri öne çıkmaya başladı.

İçinde bulunduğumuz süreçte, durum gene ters-yüz olmaya başlıyor. Bir yandan 12 Eylül sürecinin yaralarını henüz saramayan siyasal güçlerin açmazları, diğer yandan Güney Kürdistan'daki trajik olaylar, ulusal kurtuluş hareketinin politik ufku kararlıyor. Politik tikanıklık ise doğal olarak Kürt hareketini eski ideolojik sorunlarla yeniden boğazlaşmasına zemin hazırlıyor.

Böylece Kürt hareketi, bir yandan politik tikanıklıkla boğuşurken, diğer yandan ideolojik düzeyde sarsıntılarla yüzyüze geliyor. Bunların üzerinde hareket ettiği zeminde ise çiplak bir biçimde görünen gerçek bir örgüt krizinin hızla boyutlandığıdır.

Dikkatleri esas noktaya çevirmenin gereği var

Orhan KOTAN

Diyalektiga pirsan

Kadroyên siyasî di demên bilindbûna mixalefeta civakî li Tirkîyê de di salên 1960-70 î de xwedî tecrûbe nebûn.

Di daviya wan salan de pirs Kurdî jî kete rojeva minaqaşan. PDK Tirkîyê di sala 1965 an de hatibû avakirin, lê damezirên Partî hatibûn girtin û Sekreterê Partî Faiq Bucak jî netîca komplotê hatibû kuştin. Lê belê di nav hêzên çep de pirs Kurdî hin li ser çarçewa xwe yên siyasî û teorik neruniştibû. Wê demê pirs çarenûsa gelan ne dihat munaqaşakirin. Li dewsa wê gelê me yê rojhilatê, herêma mehrûmiyetê dihatin bi karanîn.

DDKO berhema wê demê bû. Navê pirs Kurdî, pirs rojhilatê, navê Kurdistanê jî rojhilat bû.

Mirov kare bêje çep li Tirkîyê zanebûn û tecrûbeyên xwe di salên 70'î de xist jiyanê. Du bêşansiya bingehîn yê wê demê hebû. Yekemîn; çepa marksist bûbû terefên kampên îdeolojîk yên navnetewî. Ev tişt jî bi xwe re perçebûnê anîbû. A din jî, dîtîn û rexneyên li ser şoreşa Kurdistanî Başûr û serokê tevgerên Mistefa Berzanî dibû sedama têkçûna siyasetên îttifaqê.

Di şerê rizgariya netewî de girîngbûna hevkarîya hêzên sosy-alîst û demokrat-nîştimanperwer nehat fêmkirin. Nihat dîtîn, hêdî hêdî dijminatî di nav hêzan de peyda bû.

Bo nimûne, çepê Kurd xwe hunandinê de dijminatîya Mistefa Berzanî jî xwe re kiribû malzema herî mezin. Çep pêwîstiya naskirin û lêkolîna şoreşa Kurdistanî Başûr û rexistinkirina wê tevgerê nehisiya. Tiştên çewt yên ezberkirî bûn dîtinên wan û bi hişkî hatin parastin.

Di salên 80'î de ev qalibanan yeko yeko hilweşiyên. Bi taybetî girîngiya dostaniya politikî -şiklî jî be- hate fêmkirin. Edî pirs di nav problemên pirsî bi xwe de hatin dîtîn.

Di vê pêvajoyê de rewş dîsa ber bi paş ve diçe. Ji alkî nepêçana birinên 12 Îlonê û jî aliye din rewşa trajik a şoreşa Kurdistanî Başûr dimîn sedama tengbûna dîtinên tevgera rizgariya netewî. Ev kaosa politikî jî rê dide ku tevgera Kurdî dîsa vegere li ser minaqaşeyên teng yên berê.

Bi vî awayî îro tevgera Kurd jî alkî pirsên politikî ve mijûl di-be, li aliye din hejandinên îdeolojîk derbas dike. Li ser vê zeminê jî tiştêkî diyar e ew jî kirîza rexistinê ye.

Pêwîste bala xwe bikşînen li ser noqteyên esasî.

Beşikçi dîsa hat girtin

□ Mirovê ilmdar û nivîskar Îsmail Beşikçi ji alî mehkema Emnî ya Dewletê li Enqerê hat girtin.

□ Sebebê girtina wî, di kovara *Özgür Gelecek* de nivîsek wî hat nîşandan.

Îsmail Beşikçi ji bo îfada dayînê çû mehkema Enqerê û li wir hate girtin. Îsmail Beşikçi ji bo ku bersiv dabû anketa kovara *Özgür Gelecek*, wî girtin û xistin Girtîgeha Navendî yê Enqerê.

Kovara *Özgür Gelecek* vê pirsê ji Beşikçi kiribû; "Di nav vê rewşê de politîka weşana kovarekî divê ku çava be?" Beşikçi jî weha bersiv dabû:

"Divê 'özgür gelecek', ji bo ku mirovên Kurd xwedî li şexsiyeta Kurdîtiya xwe derkevin, alîkariya rewşa peydakerena ramanê (fikir) bike û vî rewşê ji wan re amade bike. Divê mirovê Kurd rewşa civata Kurda li Tirkîyê, li Rojhilatanavîn û li dinyayê bikaribe bide ber hev, bikaribe bi civata Ereb, Faris û bi civata Tirkan re pêwendiyên civata Kurdan ji alî aborî, civakî, rêzanî, çandî û eskerî lêbikole. Ev liberhevdan çiqas giran jî be, divê bê kirin. Divê mirovên Kurd karibe bifikire ku welatê wî perçe bûye û hatiye pervekirin. Divê kovar ji bo pêşveçûna zanîna dîrok û civata Kurdan alîkar be..."

Ev dîtinên jorîn yê Beşikçi ku di hejmarê yekemîn a kovara *Özgür Gelecek*ê de çîh girt, bû sedema vekirina dozêkî (dava) li dijî wî. Beşikçi piştî îfade dayînê di çîh de hat girtin.

Wek tê zanîn Îsmail Beşikçi li Tirkîyê cara pêşî li ser pirsê Kurdî lêkolînê zanistî çêkiribû. Ji ber vê jî zanîngehê (unîversîte) hat dîrxistin û di sala 1971ê de di Mehkema Orfî Îdara Diyarbekirê de hat mehkemekirin û cezakirin.

Piştî efûya giştî ya 1974 an, Îsmail Beşikçi jî girtîgehê derket û di nav Weşanxana KOMALê de li ser dîroka Tirkîyê û pirsê Kurdî lêkolînê wî hatin çapkirin. Berhemên wî hemû hatin qedexekirin, di derheqa her pirtûkekî wî de mehkeme hat vekirin û paşî jî Beşikçi hatibû girtin.

Îsmail Beşikçi dema ku li Girtîgeha Stenbolê bû ji Seroqa Yekîtiya Nivîskarên Swîsre re nameyek şandibû, tenê ji bo wê nameyê jê re 10 sal ceza hatibû dayîn û mehkema bilind jî vê cezayê tesdîq kiribû.

Beşikçi, pêrar jî girtîgehê derketibû.

Girtina Beşikçi li Tirkîyê û li dinyayê bû sedema nerazîbûnên mezin. □

Beşikçi gene tutuklandı!

□ Bilim adamı, yazar İsmail Beşikçi Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından tutuklandı

□ Tutuklama gerekçesi olarak, yeni yayımlanan "*Özgür Gelecek*" isimli bir dergide yayınlanan bazı belirlemeler gerekçe gösterildi.

İsmail Beşikçi, ifade vermek için gittiği Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından tutuklandı.

"*Özgür Gelecek*" isimli derginin anketine verdiği bir cevap nedeniyle tutuklandığı açıklanan İsmail Beşikçi'nin, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne gönderildiği bildirildi.

"*Özgür Gelecek*" dergisi, "İçinde bulunduğumuz süreçte yayınlanan bir dergi nasıl olmalıdır?" sorusuna İsmail Beşikçi'nin verdiği cevap şöyle:

"*Özgür Gelecek*, Kürt insanın kendi kimliğini sorguluyabilmesi için gerekli düşün ortamının hazırlanmasına katkıda bulunmalı. Kürt insanı, Kürt toplumunun Türkiye'deki, Ortadoğu'daki, dünyadaki statüsünü, öteki toplumlarla karşılaştırabilmeli. Örneğin Arap toplumu ile, Fars toplumu ile, Türk toplumu ile, Kürt toplumunun ilişkilerini ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel ve askersel açılardan inceleyebilmeli. Bu karşılaştırmalar kaba da olsa yapılabilir. Kürt insanı ülkesinin paylaşılması ve bölünmesi üzerinde düşünebilmeli. *Özgür Gelecek*, Kürtlerde tarih bilincinin ve toplum bilincinin gelişmesine yardımcı olmalı."

"*Özgür Gelecek*" dergisinin Aralık tarihli birinci sayısında yer alan bu kısa öneri, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin İsmail Beşikçi hakkında dava açmasına yeterli görüldü. Açılan dava için ifade vermeye giden Beşikçi ise, ilk sorgusundan hemen sonra tutuklandı.

Bilindiği gibi İsmail Beşikçi, Türkiye'de Kürt sorunu ile ilk kez bilimsel düzeyde ilgilenen bir yazar ve araştırmacıdır. Bu nedenle üniversiteden atılan Beşikçi, 1971 Diyarbekir Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılanarak cezalandırılmıştı.

1974 afı ile tahliye olan Beşikçi KOMAL Yayınevi bünyesinde çalışmalar yapmış ve Türkiye tarihi ile ilgili araştırmalarını yayınlamıştı. Bu araştırmaların hepsi, toplatılarak, ayrı ayrı davalar açılmış ve Beşikçi yeniden tutuklanarak İstanbul'da cezaevine konulmuştu.

Daha sonra İsviçre Yazarlar Birliği Başkanı'na yazdığı bir mektuptan ötürü hakkında dava açılan Beşikçi'ye salt bu mektuptan ötürü 10 yıl ceza verilmiş ve cezası yargıtayca da onaylanmıştı.

Beşikçi cezalarını yattıktan sonra 1987'de tahliye olmuştu.

Beşikçi'nin yeniden tutuklanması gerek Türkiye de ve gerekse dünyada büyük tepkilere yol açtı. □

Foto; ANK

İsmail Beşikçi li Tirkîyê cara pêşî li ser pirsê Kurdî lêkolînê zanistî çêkiribû. Ji ber wê jî zanîngehê (unîversîte) hatibû dîrxistin û di sala 1971ê de di Mehkema Orfî Îdara Diyarbekirê de hatibû mehkemekirin û cezakirin. Piştî efûya giştî ya 1974 an jî girtîgehê derket û di nav Weşanxana KOMALê de li ser dîroka Tirkîyê û pirsê Kurdî lêkolînê wî hatin çapkirin. Berhemên wî hemû hatin qedexekirin, di derheqa her pirtûkekî wî de mehkeme hatibû vekirin û paşî jî hatibû girtin.

Penabertiya 2 hezar kesa hat qebûl kirin

ANK • Stockholm

Hefteya çuyî Wezîrê Mihacira Georg Andersson da diyarkirin ku, 2 hezar mihacirên daxwaza penaberiye kirine û li hêviya bersivê xwe ne, daxwaza wan ê penabertiye hatiye qebûl kirin.

Guherandina xebata metodên Daîra Biyaniyan û reformên wan ê nû wê havîna bê bikeve jiyane. Georg Andersson got ku: "Ji ber ku di destê me de gelek ewraq civiya bûn, me biryarek weha girt" û axaftina xwe weha domand:

-Jixwe wê daxwaza penabertiya wan 2 hezar kesa bihata qebûl kirin, ji wan tenê daxwaza çend sed kesa wê bihata redkirin. Ev biryara me tenê ji bo kesên ku beriya 1988'an daxwaza penabertiye kirine, digre nav xwe. Her weha gelek kes hene, ku beriya 1988'an daxwaza penabertiye kirine lê, ji ber mihafaza welatê me tehlûka ne, li gor qanûnên welatê me karên xirab kiri

ne û nikarin xwe di civata me de bidin qebûl kirin. Wê ew kesên ku di vî rewşê de bin nikarin ji vî biryare îstifade bikin û wê ji Swêdê bînin derxistin.

Georg Andersson li ser pîrsekî din jî weha digot:

-Heta niha ji Şiliyê hatina Swêdê serbest bû. Ji ber vî yekê gelek şirketên rêwîtiyê sextekariyên mezin dikirin. Ji bo wî jî kesên ku ji Şiliyê tenê wê vîze ji wan bê xwestin.

Şirketên sextekar kesên ku ji Swêd re dişînin, wana fêrî îfadeyên sexte jî dikin. Îfadeyên politîk bi wan didin ezberkirin û bes bilêta hatina Swêd difroşin wan. Ev tiştên ha ji alî me û ji alî polês ve tê zanîn. Bi rastî em ji vî biryare xwe aciz in, lê ji bo li ber girtina hatina mirovên apolîtîk, ev biryar hatiye stendin.

2 bin kişinin ilticası kabul edildi

ANK • Stockholm

Geçen hafta Göçmen Bakanı Georg Andersson daha önce alınmış olan sürpriz bir karara ilişkin yaptığı açıklamada, şimdiye kadar şu ya da bu şekilde ilticaları kabul edilmemiş ve askıda bekleyen 2 bine yakın göçmenin ilticalarının kabul edildiğini söyledi.

Göçmenler Dairesi'nin çalışma yöntemlerinin değiştirilmesinin ve yapılan yeni reformların ancak yazın uygulanabileceğini ve bunun için elde biriken başvuru evraklarının bir kısmından kurtulmak için bu kararı aldıkların açıklayan bakan konuşmasını şöyle sürdürdü:

-2 bine yakın mültecinin pek çoğunun talebi zaten kabul edilecekti ve bunlardan bir kaç yüz kişisi sınır dışı edilecekti. Bu uygulama sadece 1988'den önce iltica talebinde bulunanlar için geçerlidir. Bunların yanı sıra 1988'den önce baş-

vurmuş olanlardan ülkenin güvenliği için tehlikeli olanlar, adi suç işlemiş olanlar, topluma uyum sağlayamayanlar bu tanınan haktan yararlanamayacakları gibi, sınır dışı edilecekler.

Georg Andersson aynı sorunla ilgili değindiği diğer bir konu da ise şunları söyledi:

-Şimdiye kadar Şili'den İsveç'e gelmek serbest idi. Bu yüzden sahte seyyahat şirketleri Şili'de mantar gibi türemiş durumda... Bunun önlenmesi için Şili'den gelenlere vize zorunluluğu konuyor. Sahte seyyahat şirketleri, ekonomik nedenle İsveç'e gelmek isteyenlere, politik nitelikli polis ifadeleri ezberletip, sadece İsveç'e geliş biletini satmaktaydılar.

Tüm bunların İsveç polisi tarafından bilindiğini belirten Bakan, alman bu kararın üzücü olmakla beraber apolitik mültecileri önlemek amacıyla alındığını söyledi. □

"Hesap hatası"

FKÖ'nün 3 numarası Ebu İyad, 1978'de yaptığı bir değerlendirmede, Arap gerçeğini tahlil ederken bir de hesap hatasından bahsediyor. Nedir bu hesap hatası? "Belirli bir Arap ülkesindeki karışıklıklar karşısında, çoğu kez, iktidardaki rejimle ilişkilerimizi sürdürmeyi, ona karşı çıkan halk yığınlarıyla ilişkilerimize yeğledik. Gerçek gücümüzün kaynağının hükümetlerin gönülsüzce sağladığı destekten değil de, halk yığınlarında uyandırdığımız dostluktan geldiği ilkesine boş veriyorduk. Oysa bize yön vermesi gereken şey buydu."

Filistinlilerin yaşadığı büyük katliamların bir çoğunun nedenleri arasında bu hesap hatası önemli bir yer tutuyor. 16 Eylül 1970'de ve 13-17 Temmuz 1971'de Ürdün ordusunun Filistinlileri kadın çocuk katlederken, neredeyse % 70'i Filistinli olan "Ürdün"lülerin kayıtsızlığı neyle açıklanabilir? Tel-El Zaatar'daki kıyımı bütün Arap ülkeleriyle birlikte Arap halklarının da kayıtsızca seyretmesinin anlamı nedir? İsrail ordusunun yenilmezliğine önemli darbeler vuran ve Arap ulusunun anti-empyalist bilincine önemli katkılar yapan FKÖ yaşadığı zor anlarda nasıl böyle yalnız bırakılmıştır? Bütün bunların nedenleri arasında Ebu İyad'ın bahsettiği hesap hatasının büyük rolü vardır. Bunu biraz daha açalım: Ortadoğu sorununun kilidi çok uzun dönem Filistin sorunu olmuştur. Hiç bir Arap hükümeti bu sorunu aşarak politika yapamaz hale gelmiştir. Empyalistler bu bölgeden çekilmek zorunda kalırken, bölgeye yabancı bir gücü yerleştirerek çekilmişlerdir. Bu İsrail devletidir. Yaşamak için Batının desteğine mahkum olan bu devlet, bölgede bir sopa işlevini üstlenmiştir. İşte bu aşamada Filistin sorunu, bölgedeki hesaplaşmaların merkezine oturmuştur. Varlıklarını korumak için harekete geçen Filistinliler, konumlarını, hükümetler düzeyinde değerlendirmişlerdir. Bu ilişkide, gerici Arap rejimleri bir yandan "ilerici" ve "anti-empyalist" bir rol üstlenerek kendi insanların tepkisini İsrail'e yöneltmişlerdir. Diğer yandan da Filistin hareketinin gelişmesini, onun üzerinden pazarlık yapabilecekleri bir konumda tıkanmışlardır. Bu konumu zorlayan Filistin hareketinin payına ise katliamlar düşmüştür.

Yalnızca kendilerinin paylaştığı katliamlar.

Filistin hareketi bu anlarında Arap insanının aktif desteğini umamamıştır bile. Çünkü o, kendi rejimleriyle sorunu olan Arap insanının yanında değil de, rejimin yanında saf tutmuştur. Ebu İyad'ın deyimiyile "Eyyamcı" görünümü olan politikasının kefaretidir bu.

Konusu Kürt sorunundaki gelişmeler olan bir yazıda, Filistin sorundan bu kadar uzun bahsetmenin nedeni, gelişmelerdeki benzerliktir. Taner Akçam Kürdistan Press'in 43. sayısında bu gerçeğe değiniyor. Şöyle diyor Akçam, "Kürt örgütlerinde hesaplar ve politikalar fazlasıyla, devletlere ve dış güçlerin varlığına ve onlardan alınacak yardımlara dayandırılıyor... Kürt halkı, bu halkın ihtiyaçları ve eğilimleri deyim yerindeyse en az hesaba katılan faktör oluyor."

Kürt sorununun geçmişi ve bu günkü gelişmeler bu tesbiti doğruluyor. Irak KDP'sinin 1975 yenilgisinde, İran desteğine bağlanan umudun önemli bir rolü vardır. Kürt-İrak savaşından İran, Basra körfezindeki taleplerini gerçekleştirmek için yararlanmış ve sonrasında KDP'yi yalnız bırakmıştır. Hatta Irak'la işbirliği yaparak direnişin ezilmesine katkıda bulunmuştur. Bu gerçeği İdris Barzani de "75'de Şah'ın SAVAK'ın gerici mihrakların eline düştük. Dünyanın ve bölgenin ilerici güçlerinden yalıtıldık" diyerek, dile getiriyordu. Ama bu Irak KDP'sine belli ki bir şey öğretmemiştir. İran'la işbirliğini 75 sonrası ve Humeyni rejiminde de sürdürmüştür. Barzani, Körfez savaşında, İran-İrak Kürtlerinin işbirliği yerine, İran'a taraf olmayı seçmiştir. Başta bu tavır ihanet olarak değerlendirilen YNK lideri Celal Talabani ise, YNK-İrak görüşmeleri tıkanınca İranla ilişki kurmuş ve KDP ile ittifak yapmıştır. Kürdistan Press'le yaptığı görüşmede C. Talabani, bu yeni politikadan muradını şöyle dile getirmektedir. "Irak düştüğünde Kürdistan özgür olacak ve o zaman ortaya iki güç çıkacaktır. Biri Kürdistan devriminin gücü, diğeri ise İslam devriminin gücüdür. Bu iki güç birbirine karşıt olamaz... İslam hareketi anti-amerikan bir güçtür. ABD'ye bağımlı gerici Türkiye ve gerici Arap rejimleri yıkılma tehlikesi ile yüzyüze gelir." Gelişmeler öyle olmadı. Ne Irak düştü, ne de barışla elleri çözülen Saddam'ın katliamına "anti-empyalist İslam Cumhuriyeti" dur dedi. Saddam'ın katliamından kaçan Kürtler de, ABD destekli Türkiye'den yardım umarken, Talabani ABD gezisine çıktı.

Görülen o ki, hesap hatası devam etmektedir. Kürt hareketleri çözümlü hala bölge ülkeleri arasındaki çelişkiye aramaktadır. Kürt halkının kendi özgücünü örgütleyip, bölgedeki ilericilerin desteğini alma yerine, devletler arası pazarlıklara yönelmiştir. Bu güne kadar farklı bir çizgi izleme çabasında olan Türkiye Kürdistanı'ndaki örgütler de ek sen etrafına oturtulmaya çalışılmaktadır. 8 örgütün bir araya geldiği TEVGER'in kuruluşunun, Talabani'nin stratejisinin bir parçası olduğuna dair ciddi kanıtlar vardır. Bölgede önemli güç olan PKK'nın, hiç bir açıklama olmaksızın, bu hareketlerin dilinde "teröristlik"ten "yurtsever"liğe terfi etmesi ve birliğe davet edilmesi anlamlıdır. Umarız ki Kürt ulusu bölge devletleri ve bölgeyi çıkar alanı olarak gören devletlerin önemli bir pazarlık aracı haline dönüşmez.

G.ALI

Ş.Ciziri, burjuva partilerinin iktidara gelmesi durumunda başbakan adayı gözü ile bakılan Center Parti Genel başkanı Olof Johansson ile görüştü.

□ Sayın Johansson, bildiğiniz gibi İsveç siyasi partileri belli klasik ideolojilerden muhafazakarlık, liberalizm ve sosyalizm'i benimsediklerini programlarında belirtiyorlar. Merkez Partisi programında ise, partinin hiçbir ideolojiye bağımlı olmadığı belirtilmekte. Buna rağmen bir siyasi görüşünüz ve bir dünya görüşünüz mevcut. Neden bu "İdeolojisizliği" savunuyorsunuz?

□□ Merkez Partisinin kuruluşu İsveçteki diğer partilerin kuruluşları ile aynı dönemlere rastlamaktadır. Parti, 1910'da kuruldu. Bu dönemde başka bir İsveç vardı. Hemen hemen halkın %80'i zıratla uğraşıyordu. Bu dönem aynı zamanda İsveç'te sanayi toplumunun oluşma süreciydi de. Kırsal kesimde yaşayan halk

uluslararası normlara vurursak bizim sol bir parti olduğumuz ortaya çıkar. Bugün bizim İsveç Sosyal Demokrat Partisi'ni soldan eleştirdiğimize dair bir tartışma var. Eşitlik sorunları bizler için önemlidir. Bizim Sosyal Demokratları eleştirmemizin temelinde, Sosyal Demokratların eşitlik ilkesinden taviz vermeleri yatmaktadır.

İsveç'te çevre sorunlarını ilk gündeme getiren parti, Merkez Partisi'dir. Bunu 1962'den beri çeşitli vesilelerle gündeme getiriyoruz. Biliyorsunuz, bu yılki seçimlerde (1988), çevre sorunu seçim çalışmalarımızda büyük yer oluşturmuyordu. 1976'da kurulan burjuva hükümette ben Enerji Bakanındım. O dönem parti olarak büyük çıkar gruplarını tehdit ettiğimizizin farkına vardık.

Partimizin kadın örgütlenmesi, İsveç'in en büyük kadın örgütlenmesini oluşturmaktadır. Gençliği örgütleyen gençlik örgütümüz ile, yüksek okul gençliğini örgütleyen öğrenci birliğimiz vardır. Partimize özgü olan bir olay da her yıl yapılan yıllık kurultaylardır. Bu sistem her partide yoktur. Yıllık kurultayda partimizin politikası saptanır. Kısaca partimizin örgütlenmesi ve görüşleri bunlardır.

□ Sayın Johansson, Merkez Partisi'nin gerek programına ve gerekse pratiğine baktığımızda şu ilginç durumla karşılaşılıyor. Partiniz, özgün İsveç kültürünün sarsılmaması için dışarıdan ithal edilen "Amerikan kültürü"ne karşı mücadele ediyor. Örneğin eylemlerde halk müziği, halk dansları, folklorik giysiler ön plana çıkarılıyor. Siz daha çok kapitalizmin sonuçlarını eleştiriyorsunuz?

□□ Bana göre bu düşünce yanlıştır. Çünkü biz hiç bir zaman yöneltilemeyen bir pazar ekonomisinden yana tavır takınmadık. Bizim savunduğumuz, sosyal ve çevre konularında düzenlenmiş bir pazar ekonomisidir. Örnek olarak iktidarın merkezleşmesini ele alalım. Bu tipik bir örnektir. Kapitalizmin iç dinamikleri ve sade bir pazar ekonomisinin sonucu olarak kapitalist toplumlarda iktidar merkezleşiyor. Böylece tekeller büyüyor, gelişiyor ve kapitalizm de kendi kendisini imha etmeye zorlanıyor.

Bize göre toplum ve devlet bu konuda belli bir sorumluluk taşır. Sorumluluğun sınırlarını çizerek, decentralizasyonu bilinçli bir şekilde teşvik etmek gerek. Bildiğiniz gibi centralizasyon

önemlidir.

Bu konuyu somutlaştırmak için bir örnek vereyim. Bugün bir basın toplantısı yaparak, İsveç ulusal televizyonunun halka hizmet götüren bir kurum olduğunu vurguladık. Bundan dolayı İsveç'in her yerinde bu kurumun kollarının olması gerekir. Her bölgede bilginin, kültürün tekniğin birikmesi gerekir. Olanakların bu yönde kanalize edilmesi gerekir. Şu anda İsveç TV'sinin monopolü kırılmış durumda. Yiğınla yayın yapan Kabel TV istasyonu var. Satelitler vasıtasıyla reklam, televizyonumuza da ulaştı. Bundan dolayı reklam gelirlerini sadece KabelTV'lere bırakmak istemiyoruz. Kabel TV için giden reklam gelirlerini kendi ulusal TV'miz için kullanmak istiyoruz...

□ Sayın Johansson, bildiğiniz gibi ırkçılık ve yabancı düşmanlığı son yılların önemli tartışma konularından biri. Bizlere özel olarak ırkçılığı ve yabancı düşmanlığını önlemek için Merkez Partisi olarak neler yaptığınızı anlatabilirsiniz?

□□ Ben parti programımızda bütün insanların eşit olduğunu söylemişim. Düşünce açısından, Merkez Partisi'nin bu gibi konularda neyi savunduğu şüphe götürmez. Sjöbo'daki olaylar nedeniyle yıllık kurultayımızda bu konuyla ilgili karar aldık. Sjöbo'da göçmen ve yabancı politikamızı eleştiren, onu kısıtlamak isteyen öneriler aldığımızda, bu öneriler yıllık Kurultayda ittifakla red edildi. İttifakla diyorum, çünkü bir tek üye bile karşı oy kullanmadı. Partimiz içinde sağ düşünce anlayışına sahip olanlar mevcuttur. Ama bu yerel bir eğilimdir. Bu tür anlayışa sahip olan insanlar, kendi dışında olan sorunları öğrenme zahmetinde bulunmuyorlar. Yerel perspektif uluslararası perspektife ege-men kılınıyor. Biz bir ülkemiz, halkız. Ortak sorunlarımız, ortak kararlarla çözümlür. Parlamentoda birlik içinde kabul edilen bir karara, yerel bir bölge karşı çıksa, ayrı bir göçmen ve mülteci politikası yürütmek istese bu yanlış olur elbette. Bence bu gibi eğilimlerin önüne eğitimle, diyalogla ve tartışmayla geçebiliriz.

□ Sayın Johansson, aslında sizinle Sjöbo olayını hiç tartışmak istemiyorduk.

□□ Görüşlerimizi anlatmakta, konuyu netleştirmekte bir sakınca görmüyorum. Partiden atılması gereken

Olof Johansson, 1937'de doğdu. Evli ve iki çocuk babası. 1971'den bu yana İsveç Parlamentosunda milletvekili. 21 Şubat 1987'de İsveç Merkez Partisine Genel Başkan seçildi. 1976-78 burjuva hükümetleri döneminde Enerji Bakanı olan Johansson, 1979-82 burjuva hükümetleri döneminde de data ve personel konularından sorumlu bakandı.

Merkez partisi (Center Parti)'nin İsveç Parlamentosunda 41 milletvekili bulunmakta. Burjuva hükümetleri döneminde başbakanlık görevini her iki dönemde de Merkez Partisi yapmıştı.

"Kürtler kendi kaderlerini kendileri tayin etmelidir!"

kendisini sanayileşme süreci dışında hissediyordu. İşte böylesi bir ortamda partimiz köylülüğü örgütlemeye başladı. Partimizin kökeni köylülüktür.

Belli bir düşünceyi savunan insanların toplumu sınıflandırmayı, gruplaştırmayı yeğlemekteydiler. Çok basit bir dille sosyalistlerden ve burjuvalardan söz edilmekteydi. Oysa bizim kökümüz klasik burjuva sınıfına dayanmaktadır. Hareketimizin kökeni kır kökenli küçük halk yığınlarına dayanmaktadır. Bu ayrışma döneminde, feodal sermayedar sınıf ise, sağa kaymıştı.

Bu sözünü ettiğim fikir akımları ve sosyal halk hareketleri İskandinav ülkelerine özgü bir gerçektir. Bizimle aynı adı taşıyan Merkez Partileri, Norveç, Danimarka ve Finlandiya'da da bulunmaktadır. Bu partilerle çok yakın bir işbirliğimizde mevcuttur.

Partimiz ikinci dünya savaşına kadar kırsal kesimlerden gelen sosyal tabaka ve sınıfların çıkarlarını savunan bir partiydi. Ondan sonraki dönem, yani

ikinci dünya savaşı sonrası dönemde, yeni gelişen ekonomik ve sosyal duruma göre parti programında değişiklik yaparak, başka grupların çıkarlarında savunmaya başladık. Parti adım adım modernleştirildi. Bu süreç 1958-59'a kadar devam etti. Bu yeniliği kanıtlayabilmek için partinin ismi "Köylü birliği"nden "Merkez Partisi"ne çevrildi. Partimizi belirleyen temel öge kadrolarımızın tecrübeleri ve değer yargılarıdır. Partimiz var olanla yetinen bir parti değil, tersine bir reform partisidir.

Partimiz, iktidarın merkezleşmesine karşı çıkmaktadır. Bu hem coğrafik hemde genel olarak iktidarın merkezleşmesi anlamına gelmektedir. Yıllardır bizler insanların eşit olduğunu, aynı değerlere sahip olduğunu savunmaktayız. Ülkemizin çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların aynı yaşam standardına sahip olmasını, insanlar arası dayanışmanın olmasını her zaman vurgulamıştır.

Söylemiş olduğum bu görüşleri

yon bizim düşüncelerimizde önemli bir yer tutmaktadır. Bu hem pazar, hem bölgeler arası dengesizlik hem de iktidarla ilgilidir.

Bizler uluslararası toplumun bir parçasıyız. Ulusal tecriti savunmak olanaksızdır. Bundan dolayı uluslararası kapitalizmi eleştirmemiz, ülke sınırlarımızı dışarıya karşı kapatmamız anlamına gelir ki, bu da mümkün değil. Bizler kendi kültürümüzü koruma koşulu ile bağımsız devletler arası olan enternasyonalizmden yanayız.

İsveç folklorik ürünlerini savunmamız ise, bizlerin halk hareketi ile olan bağlantılarını ortaya koymaktadır. Yerel kültürümüzü politikanın dışında bırakamayız. Hareketimiz tepeden aşağıya örgütlenmiş bir hareket değil tersine, aşağıdan yukarıya örgütlenmiş bir harekettir. Bu örgütlenme bizlere, yerel kültürün korunmasında ayrı bir sorumluluk yüklemektedir. Bizim için önemli olan sadece büyük kurumlar, ulusal operalar ve tiyatrolar değildir. Yerel kültür de bir o kadar

ler zaten partiden atıldı.. Benzeri olayların tekrarlanmaması için bu bir ibret belgesidir. Bence bu gibi konular partiler üstü bir platformda tartışılmalıdır. Gazeteniz ne zaman baskıya giriyor bilmiyorum, ama size bir haber vereyim. Meclisteki diğer partilerle beraber Ocak ayında ortak bir önerge hazırlayacağız. Fakat önergenin içeriğini şimdiden söylemek istemiyorum.

□ Sayın Johansson, sözü uluslararası politikaya getirirsek, Partinizin programında insan hakları ve barış konusuna oldukça önem veriliyor. Fakat bu tür konularda İsveç'in BM ve Avrupa Konseyi gibi kuruluşlarla hareket etmesini savunuyorsunuz. Her ne kadar programımızda bunlar yazılıysa da Merkez Partisi'nin dış politikada aktif bir siyaset güttüğü söylenemez herhalde?

□□ Bu konuya bence daha nüanslı yaklaşmak gerek. BM, küçük devletlerin uluslararası platformda söz sahibi olmaları için iyi bir platformdur.

BM, süper güç düşüncesine karşı bir form merkezidir bence. Somut eylemler BM'den geçmeden başarıya ulaşamaz. Bir ülkeye karşı yaptırım, boykot, arabuluculuk, barış görüşmeleri BM'den geçerse başarıya ulaşabilir. Bizim BM karşı olan ilgimiz de bundan doğuyor. BM'nin çeşitli organlarında görüşlerimiz dile getirebiliyoruz. Bir örnek vermek istiyorum. Bizim hükümet olduğumuz dönemde ben bir dönem BM Avrupa Komisyonluğu Başkanlığı yaptım. 1979'da Cenevre'de yaptığımız bir toplantıda çevre kirliliği, trafik ve yollarla ilgili bir bildirgeyi karar altına aldık. Şimdi düşünün böylesi konularla bütün sanayileşmiş ülkelerin, Kuzey Amerika'nın, Avrupa'nın alınan kararı tanınması gerekir, bu da BM kanalıyla olur. Yoksa biz devlet olarak tek başımıza pek fazla bir şey yapamamız, ses tonumuz yüksek olsa bile.

“Ben Avrupa Konseyi üyesiyim. Partimiz adına Türkiye’yi izleyeceğime baskı yapacağıma garanti veriyorum

★

1987’de Avrupa Konseyi toplantısı Türkiye’de yapıldı. Ben de hazır bulundum. Şu bir gerçek Türkiye’deki gelişmeler bende hayal kırıklığı yarattı.

□ Sayın Johansson, son yıllarda Kürt halkına karşı kimyasal silahlar kullanıldı. Kürtlerin yaşadığı ülkelerde, Kürtler insani haklarından yoksunlar. Uluslararası uzmanlar, Kürtlere karşı yürütülen bu savaşı bir soykırım olarak değerlendiriyor. Size şunu sormak istiyoruz, Merkez Partisi’nin Kürtlerle ilgili politikası nedir?

□ Öncelikle şunu belirtmek isterim; Uluslararası anlaşmalarla yasak edilen silahların kullanılmasını-bunu kimyasal silahlar da içeriyor- şiddetle mahkum etmişizdir.

Diğer yandan küçük devletlerin dünya çapında kamuoyu oluşturmaları güçlüklerle doludur. Uluslararası kuruluşlar BM, Avrupa Konseyi böyle olayları mahkum etmeli ve halk hukukunun prensipleri savunulmalıdır.

İsveç’in konumuna gelirken; konu bizim açımızdan biraz karmaşıklık arz etmektedir. Bildiğiniz gibi, İran-İrak savaşında İsveç, BM tarafından görüşlerini ve politik tavrını alçak bir zeminde tutmaya zorlandı. Malesef bu bize bir gerçeği de göstermiştir. Uluslararası planda görev alan bir küçük devlet, ulusal planda aktif bir politika gütmekten alıkonuluyor. Belli sonuçlara ulaşmak için söz konusu ülkenin hareket özgürlüğü kısıtlanmıştır. Buna dayanarak diyebilirimki, Kürdistan’da olan olaylara İsveç tarafından gerekli tepki gösterilmedi. İran-İrak savaşında arabuluculuk görevimiz olmasaydı İsveç’ten daha güçlü protestolar gelebilirdi.

İsveç’in bu tavrının başarılı olup olmadığını şimdiden kestirememiz mümkün değildir. Hangi yöntemin başarılı olacağına dair de elimizde hiçbir kanıt yoktur. Bu tavrı İsveç’in konuya ilgisiz kaldığı anlamına da gelmiyor. Ben, bize verilmiş bu uluslararası görevi üzerimize almakla olumlu bir tavır koyduğumuz kanaatindeyim. Bu konuda size bir anımı anlatmak istiyorum.

Ben ve Olof Palme’nin evi aynı istikametteydi. Özellikle parlamento çalışmalarının geç saatlere kadar devam ettiği günlerde, Palme ve ben taksiye binerek eve giderdik. Evet, tam Palme’nin BM Genel Sekreteri’nden arabuluculuk teklifi aldığı günün akşamı taksiyle evimize doğru gidiyorduk. Yolculuk boyunca Palme, benim düşüncelerimi öğrenmek için bir konuda devamlı soru soruyordu. İyi hatırlıyorum karlı bir kış akşamıydı. Palme aynen şunları söyledi: “İran-İrak savaşında arabuluculuk görevini alayım mı yoksa almayayım mı?”. Ben bir şey demedim, ağır davrandım. tabi kendi sorusunun cevabını da kendisi verdi: “Böylesi bir göreve ‘hayır’ denilemez ki!” Hayır denilemeyeceğine Palme’nin kendisi ikna olmuştu. BM Genel Sekreteri’nin vasıtasıyla insana bir

Center Parti Genel başkanı Olof Johansson: “Evrensel konularda bütün sanayileşmiş ülkelerin, Kuzey Amerika’nın, Avrupa’nın alınan kararı tanıması gerekir. Bu da Birleşmiş Milletler’in kanalı ile olur. Yoksa, biz devlet olarak tek başımıza bir şey yapamayız. Ses tonumuz yüksek olsa bile...” Foto; ANK

görev verildimi ve bu görev bütün üye ülkelerin onayından da geçmişse ‘hayır’ demek kolay değil. Ayrıca görevle ilgili Palme’nin başka bir alternatif de yoktu. Bu görevin Palme için bir karmaşıklık olacağı bilinci de kendisinde oluşmuştu. Görev Palme’nin kişiliği ve uluslararası rolü ile ilgiliydi.

□ Şöyle diyelim sayın Johansson, siz İsveç başbakanı olabilecek konumda birisiniz. İsveç başbakanı aday olarak, Kürdistan sorununun çözümüne kavuşması için nasıl çaba sarfedebilirsiniz?

□ Bence bu sorunun Ortadoğu sorunuyla (İsrail-Filistin çelişkisi) çok yakın bir benzerliği var. Kürtler halk olarak çeşitli ülkelerde yaşıyorlar. Bence, Filistin sorununun çözümündeki benzerliklerin bu sorunda da olması gerek. Başta Kürt halkının kendi kaderini tayin etme hakkını içeren bir anlaşmanın olması gerekli. Tayin etme hakkının hangi seviyede olacağı tartışılabilir. Ben bu konuda bir şey söyleyemem. Bir anlaşmanın sonucu olarak kendi kaderini tayin etme hakkının sonucu belirlenmeli. Söz konusu devletler, yani Kürtlerin yaşamakta olduğu ülkeler Kürdistan sorununun çözümünde uluslararası planda birinci derecede bir sorumluluk taşımaktadırlar. Çözüm bence anlaşmayla olmalı ve KKTH’nin içeriği, seviyesi bir sözleşme ile çözümlenmelidir. Bu konuda da Filistin sorunu ile Kürdistan sorunu arasında bir benzerlik mevcut.

□ Söz Filistin’e gelmişken şunu sor-

mak istiyoruz. İsveç uluslararası planda Filistin sorusunda kendinden söz ettirmeğe başladı. Bazı çevrelere göre Filistin sorununun çözümüne katkıda İsveç’in rolü önemle belirtiliyor. Sizce İsveç, Kürdistan sorusunda da aynı görevi üstlenebilir mi?

□ Böylesi bir görevi olanaksız saymak yanlıştır. İsveç, Ortadoğu sorunuyla başından beri ilgilenmektedir. İsrail-Filistin sorusunda da İsveç’in aracılık görevi uzun bir tarihi sürece dayanmaktadır. İsrail devleti kurulduğu zaman (1948), BM İsveçli Folke Bernadote’yi aracı olarak görevlendirmişti. O günden bu güne İsveç sosyal demokratlarıyla İsrail İşçi Partisi arasındaki ilişki ve bağlantılar günümüze kadar ulaştı. Böylesi durumlar özel ve kişisel ilişkiler önemli bir rol tutmaktadır. Bunun dışında İsveç olarak BM Barış Gücü’ne asker vererek Gazze’ye gönderdik. Benim inancım göre, kişisel ilişkiler, bir geleneğin varlığı belirleyici bir rol oynamaktadır. Kürdistan’a gelince, yukarıda saydığım konular Kürdistan için farklılık arz etmektedir.

□ Sayın Johansson, Palme’nin öldürülmesinden sonra İsveç hukuk devleti ve polisin uygulamaları ile ilgili büyük tartışmalar halen devam ediyor. H. Holmér ve fanatik polislerinin “Kürt avı” adı altında yaptıkları olayları, biliyorsunuz. Palme cinyeti ve bir halkın zan altında bırakılması ile yapılan uygulamaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

□ Bu bağlamda bir konuya değinmek isterim. Toplum yapımızda politik ya-

pidan özerk bir hukuk sistemimiz mevcuttur. Biz politikacılar doğrudan ne mahkemeleri nede savcılarını etkileyebiliriz. Böyle bir şeye teşebbüs etmek, İsveç toplu sistemine göre olanaksızdır. Bu söylediklerimin tersi olduğu zaman kaos doğar. H. Holmér’in Palme cinayeti’nde “Kürt tezi”, sağcılarla olan çelişkisi böyle bir kaos’u doğurdu. Böylesi durumda hükümetin müdahalesi de söz konusu olamaz. Hükümet böyle bir müdahaleye girişse, o zaman parlamentodaki muhalefete karşılıklıdır. Hükümete, sen başımsız hukuk sistemine müdahale ediyorsun diyerek, anayasaya aykırı davrandığını öne sürerdik. Bundan dolayı da Başbakan bu konuları politik malzeme konusu yapmamak için, parlamentoda grubu bulunan siyasi parti başkanlarına sürekli bilgi verdi. Yani hukuksal sürece bağlı olarak siyasi bir kavramın başlatılmasından yana değildik. Zaten bu bilgilendirmeler sonucu Holmér görevden alındı. Holmér’in Kürtlere yönelik eylemleriyle, kendi asıl görevini yapamaz hale getirmişti.

Biliyorsunuz son dönemlerde Palme cinayeti ile ilgili yeni gelişmeler var. Tabii bundan kesin yargılar çıkarmak güç. Holmér’in olayı Kürtlerle kilitlenmesi olumsuz bir gelişmeydi. İki nedenden dolayı olumsuz gelişmeydi. Birincisi; bir iz sürerken, diğer izleri olanaksızmış gibi göstermek yanlıştır bence. Zaten Holmér bu konuda da bir şey bilmiyordu.

İkincisi; olumsuzdur diyorum çünkü, Kürt halkı yani ülkemizde yaşayan

Başta Kürt halkının kendi kaderini tayin etme hakkını içeren bir anlaşmanın olması gerekli!

★

İran-İrak arasında arabuluculuk görevini kabul etmek İsveç’in resmi görüşlerini ve politik tavrını alçak bir zeminde tutmasına neden oldu

Kürtler grup olarak hedef gösterildiler. Ebbe Carlsson olayı diye adlandırılan olay da utanç vericidir. Parti olarak bizler bu ve benzeri olaylarda eleştireci tavrı takındık. Çeşitli evrakların üzerine “gizlidir” damgası vurularak işler hal olmuyor.

□ Sayın Johansson, bildiğiniz gibi bundan bir süre önce İsveç, Danimarka, Hollanda, Norveç ve Belçika Türkiye’yi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne şikayet etmişlerdi. Daha sonra bu şikayet geri alındı. Türkiye insan haklarına saygı gösterdiğine, genel afılan edeceğine, sendikal hak ve özgürlükleri genişleteceğine hatta Kürt halkı üzerinde terör estirmeyeceğine dair sözler vermişti. Biliyorsunuz Türkiye bu sözleri yerine getirmede. Son olarak 9 sendikacı Türkiye’ye döndüğünde bunlardan bazıları ülkeye sokulurken bazıları ülkeye bile sokulmadı. Bunlara dayanarak, Türkiye tekrardan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine şikayet edilmez mi?

□ Tabii bu da bir yol. Ben sizlere yine İsveç’in görüşünü anlatacağım. Bizlerin bu konuda İsveç Merkez Partisi olarak tek başımıza hareket etmemiz söz konusu olamaz. Ben kendim Avrupa Konseyi Üyesiyim. Partimiz adına Türkiye’yi takip edeceğime, baskı yapacağıma garanti veriyorum. Şikayeti konusunu gündemleştirmek olanaksız değil. Bence bundan daha önemlisi Türkiye üzerinde uluslararası baskıyı yoğunlaştırmak gerek. Ayrıca şu an için Türkiye’ye yönelik şikayetin fazla etkili olacağına da inanmıyorum.

1987’de Avrupa Konseyi’nin toplantısı Türkiye’de yapıldı. Ben o toplantıda hazır bulundum. Türkiye ile ilgili daha yeterli bilgiye sahip olmak için Türkiyeliler gazetecilerin ve sendikacıların görüşlerini aldım. Toplantı vesilesiyle gazeteciler ve sendikacılar kendi sorunlarını açık yüreklilikle anlattılar. Pasaport alamamanın zorluklarından bile bahsettiler. Fakat diğer yandan böylesi uluslararası ilişkilerin önemine de değindiler. Şu bir gerçek ki; Türkiyedeki gelişmeler bende hayal kırıklığı yaratmıştır.

□ Sayın Johansson, kişi olarak Avrupa Konseyi’nde Türk parlamenterlerle Kürdistan sorununu tartışma olanakları buldunuz mu?

□ Evet buldum. Türk parlamenterler bu konuda bitkin ve mesafeli tavır takınıyorlar. Kürdistan sorununu konuşmak öyle kolay değil...

□ Söyleşi için teşekkürler sayın Johansson

□ Ben teşekkür ederim.

21.12.1988

Ş.Ciziri

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 14 •

Onüçüncü Bölüm Sayı 54; Sayfa 8'de aralarında yapmaya çalıştıkları birliği kurmayı başarak Türk hükümetine karşı ayaklandıkları zaman; gösterilen fedakarlıklara ve maddi zararlara rağmen, hareketi daha iyi düzenlemek imkanı bulunamadığından, beklenen sonuç alınamadı. Daha ayaklanmanın başlangıcında reislerden bazıları mücadeleye sağlam bir inançla girmiş değillerdi. Bu reislerin tanınmış şahsiyetlerinden bazıları Mustafa Kemal Paşayı Sivas'ta ziyaretinde büyük devletlerin Kürdistan'ı Ermenistan yapmak istediklerinden, buralardaki nüfus çokluğunun Kürt olduğunu isbat ederek Osmanlı devletine bağlı bir Kürdistan muhtariyet idaresi istemekten başka bir gayeleri olmadığını söylemişti. Diğer taraftan o günlerde Kangal kazasının Yelice nahiyesinin Hüseyin Abdal tekkesinde Canikan ve Kureyşan aşiretlerinin katılımıyla yapılan toplantıda Sevr Anlaşması gereğince Diyarbakır, Bitlis, Elazığ, Dersim, Koçgiri mıntıklarını içine alan bu yerlerde bağımsız bir Kürdistan kurulması için silaha sarılmaya, bu uğurda sonuna kadar savaşmaya ittifakla karar vermişlerdi. Yukarıda ismi geçen bölgeler halkının ve dayandıkları Dersim'in kahramanları zalim Türk hükümeti idaresine karşı öteden beri besledikleri düşmanlık hissi heyecanlanmış olduğundan, halk, kastedilen hedefe ulaşmak ve savaşmak için sabırsızlık gösteriyordu. Refahiye ilçesinde Şadan aşiret reisi Paşo Refahiye kaza merkezini işgal ve Türk kuvvetlerini esir almış kendini Kürt milli kuvvetleri kumandanı ilan etmişti. Koçgiri aşiretleri birinci derecede reislerden Zarahı Mustafa Paşanın oğlu Alişan bey isyan hazırlıklarını görmek için Dersim'de bulunduğu bir sırada Hozat merkezinde yapılan toplantıda bir Kürt hükümeti kurulması için and içildiğinde hazır bulunmuştu. Yine bu günlerde Dersimliler, Elazığ vilayeti yolu ile Ankara Millet Meclisi riyasetine 25 Kasım tarihinde verdikleri telgrafta *Sevr muahedesinde Diyarbakır, Van Elazığ ve Bitlis vilayetlerinde uygulanması kararlaştırılan Kürt özerklik idaresinin kabulünün kabul edilmesi yoksa bu hakkı silah kuvveti ile almaya girişeceklerini* bildirmekte idiler. Bazı başların gevşek bağlarla bağlı olmasına rağmen fiilen savaşa kalkan Kangal, Koçhisar, Divriği, Zara, Refahiye, Kuruçay, Kemah kazaları, ta Dersim hududuna kadar uzanan bölge tamamen Kürt savaşçılarının eli altına girmişti. Hükümet Koçgiri'ye bir nasihat heyeti göndererek isyan halinde olan halkı sükunete davet ve her hangi bir ayaklanma hareketine mani olmak için türlü yalanlarla halkı aldatmaya çalışıyordu. Bu yalanlara herkesten ziyade Koçgiri aşiretleri reislerinden Haydar bey inanmıştı. Haydar bey kan akıtmadan Türklerle anlaşarak Kürt milli haklarının temin edilebileceğini zannediyordu. O ise nasihat heyetinin bütün gayreti isyanı durdurmaya hazırlanan Nurettin Paşa ordusunun hazırlıklarını tamamlayarak isyan sahasına yetişebilmesi için gerekli zamanı kazanmayı hesaplıyordu. Haydar bey nasihat heyetinin vaatlerine aldandığından isyanın tertip ve tanzimi işlerinde bir gevşeklik hasıl olmuştu. Az bir müddet sonra Koçhisar, Zara, Kangal cihetlerinden Nurettin Paşa ordusu-

□ "Mustafa Paşa'nın oğlu Alişan bey, isyan hazırlıklarını görmek için Dersim'de bulunduğu bir zamanda hozat merkezinde yapılan bir toplantıda bir Kürt hükümeti kurulması için and içme töreninde hazır bulunmuştu. Aynı günlerde Dersimliler Elazığ ili kanalı ile Ankara Millet Meclisi reisliğine çektikleri bir telgrafta Sevr anlaşmasında Diyarbakır, Van, Elazığ ve Bitlis illerinde uygulanması kararlaştırılan Kürt otonomi yönetiminin kabul edildiğinin açıklanmasını, aksi takdirde bu hakkı silah zoru ile alacaklarını bildirmekte idiler!"

Alişer ve eşi Zarife

nun askerleri ile başlayan çatışma gittikçe şiddetini artırıyordu. Meşhur Laz Osman çetesinin de Refahiye üzerinden Koçgiri'ye taarruza geçmesi ile her tarafta şiddetli savaşlar başlamıştı. Aldandığını anlayan Haydar bey artık var gücüyle savaşa iştirak ederek yararlılıklar gösterdiğinden, çok kanlı çatışmalar günlerce devam etti. Türk taraftarlığını yapan Kangal kazası ağalarından Hacı ağa Milan dağında Geniyan aşiret reisi Murat paşa ile yaptığı gizli bir görüşmede Murat paşayı Türk tarafına geçmeye ikna etmiş olduğundan Murat paşa Beypınar nahiyesindeki evine döndüğünde cephane ve erzak dağıtılacak bahanesiyle Türklerle harp halinde olan Seyit Aziz ile, Zalim Çavuş ve kardeşi Hüseyin'i evine davet ederek, kancıklıkla yakalayıp Türklerle teslim etti. Cesur ve değerli kumandanlardan Sabit ve Bahri beylerle Güzel ağa da şehit düştüklerinden takriben kumandansız kalan savaşçı Kürt kuvvetleri cepheyi terk ederek geriye çekilmeye başlamışlardı. Koçgiri aşiret reisi Haydar bey ikibin kişilik bir kuvvetle Dersim'e çekilirken Türklerle hoş görünün diye Kureyşan aşiret reisi Kor paşo, bir kaç bin kişilik kuvvetle yolunu keserek Dersim'e gitmesine mani olmuştu. Bazı reislerin Türk tarafına geçmesi bir kısmının da hıyanetle tutulup Türklerle teslim edilmesi ve önemli bir kısmının da kahramanca yaptıkları harpte şehit düşmeleri sebebiyle Nurettin paşa ordusu ile 180 km genişliğinde bir cephede savaşa devam etme imkanı kalmadığından 15 arkadaşıyla beraber Türklerle esir düşen Haydar bey ve Seyyit Aziz sevk edildikleri askeri mahkemede haklarında idam hükmü verildiyse de bu hüküm değiştirilerek, sürgün edilmeleriyle yetinildi. Çok yazık ki epey uzun süren ve ehemmiyetli bir kuvvetle yapılan bir çok fedakarlığa mal olan temiz ve asil bir düşünce mahsülü bu isyan hareketi de bir düzene bağlanmayarak

aşiretvari hareket edilmesi yüzünden beklenen faydayı vermeden sönüp gitti.

Vatan uğrunda can veren şehitlerimizin hatırasını derin bir hürmetle yad eder Kürt gençlerinin bu bırakılan eser üzerinde yürüyerek bağımsız bir Kürt hükümeti kurmakta başarılı olacaklarına bütün kalbimizle inanırız.

Kürt milliyetçilerinden merhum Alişer bütün bu geçen olaylardan etkilenerek yazdığı bir şiirde Hozatlıların yardıma gelmediklerinden şikayet etmektedir. Şiir şudur.

Koçgiri başladı harba
Sesi gitti şarka garba
Bir ordu asker geldi
Dayanamadılar bu derba

Dilo yaman, yaman, yaman
Çıyan girto berf û duman
Mera bişin şahi merdan
Ew dermane hemu derdan

Ovacığın aşireti
Zapteyledi mahalleri
Geriden imdat gelmedi
Hozat çekmedi gayreti

Dilo yaman, yaman, yaman
Çiya girto berf u duman
Mera bişin şahi merdan
Ew dermane hemu derdan

Kürdistan'ın orduları
Kahrettiler barbarları
Vatan için öleceğiz
İstemeyiz moğolları

Dilo yaman, yaman, yaman
Çiya girto berf u duman
Mera bişin şahi merdan
Ew dermane hemu derdan

Yemin edenler almaya
Zülfikarı mürtezaya
Geriden teller çektiler

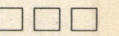
Dilo yaman, yaman, yaman
Çiya girto berf u duman
Mera bişin şahi merdan
Ew dermane hemu derdan

İsmail Simko Ağa'nın Ayaklanma Hareketi

Birinci dünya savaşı sonunda Almanların müttefiki olarak Türkler de mağlup olduklarından, itilaf devletleri Osmanlı devletini bir kaç parçaya ayırmışlardı. Sevr ve toplanan Sulh konferansı Amerikan Cumhurbaşkanı'nın ilan ettiği 14 maddelik programında söylediği şekilde her millet gibi Kürtler de bir Kürdistan hükümeti kurulmasına çalışıyorlardı.

Kürdistan'ın çeşitli bölgelerinde bazı Kürt bilginleri ve aydınları Sevr anlaşması ile tanınan hakların elde edilmesi için gayretler sarf etmekteydiler. Diyarbakır'da kurulan Kürt Teali Cemiyeti, Kürt Teşkilatı İçtimaiye Cemiyeti gibi siyasi cemiyetler, girişimlerde bulunarak Milli Kürt Hukukunun gerçekleşmesine çalışıyorlardı. Bir takım Kürt reisleri de, silah kuvvetine dayanarak milli hakların elde edilmesini istiyorlardı. Kürdistan'ın Kuzeydoğusunda, Dersim'den ta Sivas kapılarına kadar uzanan Kürtlerin oturduğu ülkede Zaralı Mustafa paşanın oğlu Koçgiri aşiretleri Alişan bey ve arkadaşları Türklerle karşı isyan ederek Sevr muahedesinde Kürtlere tanınan hakların uygulanmasını istiyorlardı. Kürdistan'ın güneyinde Şeyh Mahmut Berzenci Kürdistan kralı olarak Kürt hükümeti esasını kurmuştu. Doğuda İran, Türkiye hududu üzerinde bulunan Şikakan aşireti reisi İsmail ağa isyan ederek Irak Kürdistan'ının önemli bir kısmını, Urmiye gölü civarını 1929 senesinde hükmü altına almıştı. İsmail ağanın 1925 senesine kadar devam eden çeşitli isyan

Devam edecek

Ëvara çûna bajêr, Elyo her tim hesabê kirina tiştan dikir. Lê rojekê ji wan rojan hesabê sükê û yê li malê, li hev dernediket. Loma pêla ku hûr-mûr ji malê re dikirî, wî nifir û gazinên xwe bi xwe dikir û digot: "Xwedê mala feqîrî-tîyê xira bike, dihêle ku merov çikûsiyê bike."

Vê carê jî, gava zivistan li ber deriya bû, dîsa sol û pertel diviya bû ji zarokan re bihatana kirin. Hîn êvarî Elyo ji ber kirîna tiştan kethe hev û xurcîlî. Çimkî ji pênc zarokên wî, tenê yê pêçekê de ihtiyaca wî û tiştêkî nebû. Lê yên din? Li gora gotina Elyo ew mîna bizinan dirapelîkin hev û kincên wan mîna pişot di nav wan keve, xwe li ber wan nedigirtin; Geh diquisiyan û geh jî ji hev diketin. Heger havîna, zarok çîm-tazî û xas dimeşîyan, lê zivistanê diviya bû ew wiha nemabana.

Erê, Elyo vê carê jî berî çûna bajêr xwe xurcîland. Wî nigên zarokan da ber nexan û li gora qiyasa wan girêk li nex da. Lê herçî nimra nigê Eysê-jîna wî-jê marûf bû. Ewî li gora bi-husta xwe, carekî solek jê re kiribû. Helbet dê Elyo divê çûna xwe de hesabê kirîna solê ji kebanîya xwe re nekira, eger ne ew bû-yera ha ba:

Berî çendakî, bi şev di nav nivînan de, Elyo destê xwe peland û destê wî hingivî terkên nigên Eysê. Ofînî bi wî ket, tevî ku "lepî" wî mişt basûr bûn û kusiyayî bû. Elyo çî bi he-nekî çî bira ji jina xwe re got:

-Keçê Eysê, ez dibêjim tu sitirîya ji nigê xwe dernaxî?

Ev peyv li telê Eysê ketin û ne bê xeyd li mêrê xwe vegevand:

-Nexwe wilo! Wileh heya tu solekê ji min re nekirî, nigê te nehat ser nivîna min.

Tu dibê qeyê Eysê berê li mehna bû û bi rastî jî ji wê şevê pê ve, wê livîna xwe li mêrê xwe heram kir.

Destpêkê Elyo gotina jî-na xwe nekir tiştêk, lê paşî nas kir ku wê xwe daye ya xirab û bê kirîna solekê ewê nema ji gotina xwe vegere. Edî wî dest bi şela-fiya kir û hezar sond jê re xwar, ku peyva wî ne bi mebeset bû, lê belê Eysê her li ser a xwe ma û Elyo jî ji neçarî li ser teriya xwe rûnişt...

Beyaniya çûna bajêr, dema Elyo olcekek genim li berê xwe kir û bi rê ket, wî di avirên jina xwe de xwend: "Hema tu ji bavê xwe be, ku tu solê nekirî! Dê ezê binêrim, wê kî zora kê bibe!"

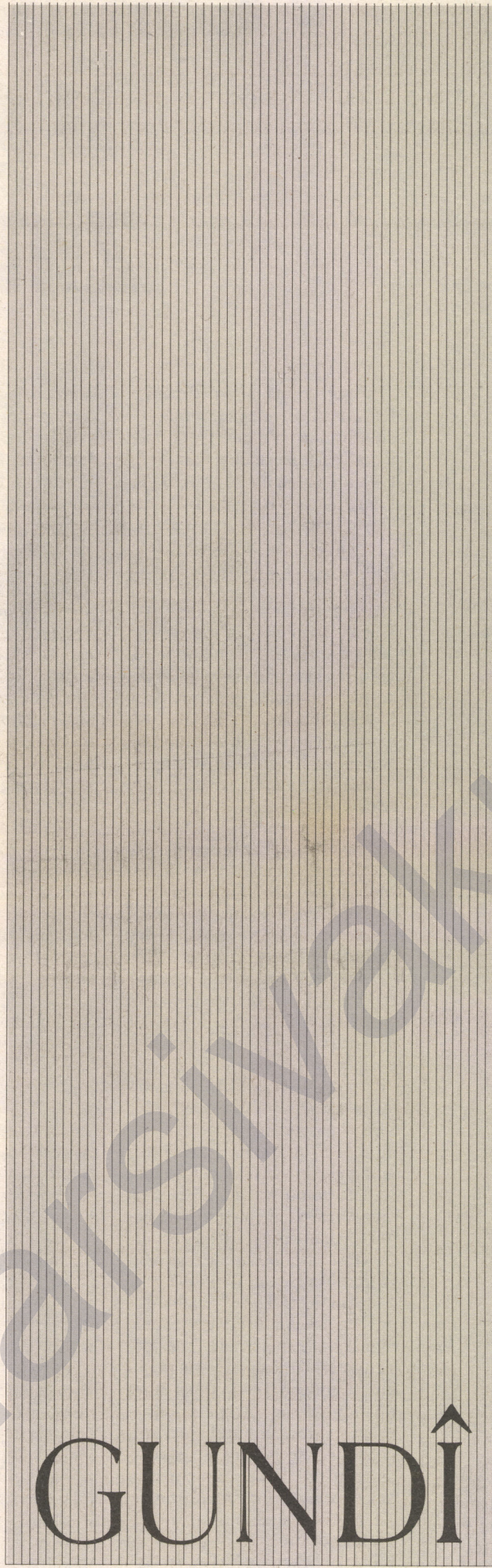
Dibe ji ber wî tiştî, Elyo bi rê de diçû û di mêjiyê xwe de, fiyetê olceka genim û fiyetê "fatora" tiştan ên ku diviya bû bikiriya, dida ber hev. Lê belê wî çiqasê fiyetê hûr-mûrên kirinê kêm dikir û yê genim zêde dikir, her hesaba wî li hev dernediket. Wilo jî ne dûre ku ew diçû û di nava xwe de ditewirand û digot: "Çele li ber deriyayê û ne bi derewa dibêjin ku cili-kên feqîran zizistanê dikevin avê... He îhê, ezê çî bikim çî nekim... ez çîman dinixumînim, serî tazi dimînin... ez serya..."

Di vir de refek çûk li ser latek erdê cotkirî yê li ber devê rê, firiya. Ji ber firîne ker cefilî û Elyo bê hemdî xwe li şûna çêrandina refê çûkan nêrî. Bi nêrîna xwe wî dît ku seda erd wilo hatiyê cotkirin, heya hişt ew di ber xwe de bibêje: "Çi cotkarekî koneye! Xwedê mala wî xera bike, wilo latên xwe rast ajotîne tu dibê qey lûlên çiftê ne û wilo erd qelaştiye tu dibê qey bi kêrê daye nav pêner..." Di ciyê cî de, wî bi xwe li xwe vege-rand: "Wileh ku haletekî pak di destê min de heba, minê gîsin bigihanda rewaxê..."

Ew bûbû çend sal ku Elyo dixwest haletekî ji tîre-kên bi girêg ji xwe re bikire. Merov dikare bibêje ku ev tişt lê bûbû hesret. Ji ber ku haletê Elyo jî mêt ve ne yê pê ajotinê bû. Lê ji ne-çarî wî sal dispartin salan û bi wî hawayî destê xwe bêhtir diqusand û taba xwe dikir du tab. Loma jî, kêlîka haletfiroş dihatin gund Elyo berî hemiya di-hat ser barê wan û taliya wan vedigeriya malê. Bi wî rengî bazara haletan jê re bûbû nexweşî, haletfiroş û gundî bi vê "nexweşîyê" di-zanî û lê nedigirtin. Dibe ji ber wî tiştî carna ne bê qerf jê re digotin: "Dê pê malê xwe ke û carekê bikire." Yan jî jê re digotin: "Dê ceqer bîne xwe û destê xwe bavêje bêrika xwe." Wan wilo digot û dizanî ku ne malê Elyo heye ku pêlê ke û ne bêrika wî heye ku pe-re têxê.

"... Heger ne bêbava Eysê ba, minê îsal karîba haletekî wek tivîngêk çapilî ji xwe re bikiriya. -Elyo bi ramannen xwe dîsa dût çû wileh yabo, heyamê berê tu carî jinan dawa solan li mêrê xwe nedikirin! Lê niha?"

Elyo mîna her gundiyeke, li ser riya bajêr, kete gelek hêvî û xwewnan de. Lê hiç neketê bala wî ku li ber bajêr bi du gundan, ewê pêrgî halet firoşan bibe. Hema çavên wî li wan ketin pê re jî birîna kevin vebû û "nexweşîya" bazarkirinê di

navê de vejînî. Kêlîka Elyo gihişt rastî wan silav kir û ne bê mebest pirsî:

-Ma niha waxta firotina haleta ye? Ma hûn nizanin ku xelkê ji mêt ve çandiniya xwe kirine? Maşallah, ma heya niha hûn li ku bûn?

Elyo pirs li ser pirsê û bi zanebûn û ne bê qerf ji wan kir. Yekî ji haletfiroşan, mîna ku berê bi tebê Elyo dizanî, yan jî xiya lê vegevand:

-Yê ku bikire, çî çax be wê bikire... Ma te bixwe îsal haletek kiriye?

Li gel ku gotinên wî merovî bi Elyo xweş nehatin jî, lê belê ew hinekî kêfxweş bû, çimkî riya bazarkirinê li ber vebû û wî serser got:

-Heger min haletek li gora dest û dilê xwe bidita, min av lê venedixwar.

-Ma ji van haletan, lazim wê yek li gora dilê te hebe?

-Min heya niha haletek bê eyb neditiye... Hemû eyblûnê, -Elyo bi gotina xwe, bi alî barê haletan hat. Wî destê xwe li ser yekî bir û anî û pê re gotin

ajot: -Biner, te eyba wî haletî bi rêxê veşartiyê...

Merovê haletfiroş hem bi xeyd û hem bi qerf got:

-Qey te dixwest ez bi hine biseyînim?

Hevalên haletfiroşî ku heya vê wextê bê deng rawestiyayî bûn, ne pê he-nek kirin, bi dengê bilind kenîyan.

Elyo ne dengê haletfiroş û ne kenên havalên wî birin xwe, çû li haletekî din nerî. Wî merovî mîna ku girê xwe tê bidegot:

-Ji nerîna te xwîya ye ku tu nekire. Heger tu bi rastî yê kirîne be, tê wî haletî bi çiqasî bikire?

Hindik ma bû ku devê Elyo bişetîya û fiyetek bigota, lêbelê di cî de xwe girt û got:

-Mal, malê te ye, tu fiyeta wî bêje. Elyo wiha got da ku ji aliyekê fiyetê hacat nasbikê û ji aliyê din vê fiyetê durî aqilan ê ne kirîne bidêye.

-Bi çar olçek genim.

Elyo xwest bibêje çiyayî û nanê genim, lê ne xwest tiliya xwe di qula kulmozê de rake û peyva dilê xwe ne got. Lêbelê ne bê mane bersîv da:

-Bi çar olçek genim, ez dikarim jinekê ji xwe re bînim...Te bi elbekê da?

-Ma ev bazara kirîne ye?

-Ma ya te, ya firotinê ye?

De başe, bi sê olçekan.

-Na, bi elbekê.

-Yabo bi xwedê tu bi elbekê jî nakire, yekî ji haletfiroşan got û berê xwe da hevalê xwe û peyva xwe domand: -bê erê, her ew nakire.

-De bela bi vî (Fiyetî bifi-roşe, hunê bibînin ezê bikirim, an ne.

-Hema bi xwedê tu nakirî-wî merovî Elyo hîn bêtir sor kir.

-De bela bide, wê çaxê tê bibîni ezê bikirim, an na.

-Yabo bi xwedê min da te, xwedîyê halet ji nişkav got.

Bi gotina haletfiroşî "min da" Elyo pengizî mîna ku birûsk lê xe yan tiştêk pê vede. Dure di cî de sar ma, bi zorê xwîzka xwe daqurtand û ziq li halet bi mebest ku bibêje: "Tu çî bû bela serê min" nerî. Weku devê wî têtêve hev, nema karibû bipeyive. Xweş jî tevger û guhertiya wî rê nedayê ku ji "gotina zila-man" vegere. û gava nivê xurcîka genim da haletfi-roşî û halet danî ser barê kerê xwe, tu tişt di destê wî de nema ji bilî ku dilê xwe xweş bike û bibêje: "Wileh min belaş kirî û haletê min jî çapilîyêkê jî çêtîre."

Elyo li bajêr gelekî dom-nekir. Bi elbîka genim a mayî, hinin pertel ji malê re kirî û çend sed xiramek

qidam û şekirê qursikî ji zarokan re kirî û mîna ku hinek berdenê ji bajêr derket.

Li ser riya vegere, Elyo diçû û difikirî. Ew diçû û diponi jî çî derewê li Eysê bike. Eger wî dizanî wê çilo zarokan bixapîne û mîna her carê dê bibêje: "Bismarên solên we di nav avê de ne û kengî nerm bibin wê apê we yê şeçeqî ji we re solan çêke." Lê wî di nava xwe de digot: "Ma ezê li bêbava Eysê re çî bibêjim?"

Elyo heya gund gelek tişt dan ber hev, lê dilê wî li wan rûnenişt. Wî dixwest bibêje: "Keçê Eysê, tu dizanî rizqê me ji vî cotî tê, bi kirîna halet ezê cotekî wiha bikim, ku berê hoxa me dû beran bavêje..." Diyar bû kêgfa Elyo, ji hemû ramanan bêtir ji vê re hat. Dibe ji bo wilo hebekî dilê wî kete cî û ew jî li ser vê fikrê rûnişt.

Li malê zarok bi qidam û şekiran daketin. Awirên Eysê li bûxçîka di nav destê Elyo de digerîyan. Wê dît ku bûxçîk heya nîvî valaye û mêrê wê xwe ji ber awirên wê dide alîkî. Ji ber vê çendê dilê wê seetî ku Elyo destvalai ji bajêr hatiyê. Herçî Elyo çiqasî ji ber awirên kevaniya xwe revîya, lê her dawîya ma dawî çavên wan li hev ketin. Bi wî tiştî seraser Elyo xwe winda kir û nizanî bû ewê xwe di kîjan qulê xe. Hîn ew wiha bû, Eysê jê pirsî:

-Te sol ji min re kirî?

-Qey xwedê bextê te reş kiriye... Belengazê qunderçî berî çend rojekî çû bû rehmetê, u komek sêwî li pey xwe hişt. -Elyo got û bi xwe li peyva xwe ma matmayî, ji ber ku berî niha mi jûlî vê fikrê nebu bû hema wilo ev tişt hate ser zimane wî.

-Rehma xwede lê be! Hebe nebe, jina wî hîn cane.

Dema Elyo dît ku Eysê jê bawer kir, wî xwest hîn a xwe bi ser a wê xe:

-Hema dardê we pîreka hunin... Ji şûna ku tu li ber mêrik û zarokên wi yên ku li ber diwaran mane, bikeve tu qala canbûna jina rehmetî dike.

Bi rastî jî, Eysê xwe hinekî, bi pirsê xwe vegere û loma bi vî rengî pirsî:

-Zarokên mezin li pey xwe hiştine?

-Dibêjin ê herî mezir çarde saliye.

Eysê keserek veda û got:

-Xwezî ew ne miriba û bela ez û zarok du salên din jî bê sol bimana!

Ji şûna bersîva xwe, Elyo di bin sinbêlan re bişirî.

Mosko

Bavê Nazê

Amnesty rexne li Suriye girt

□ Suriye penaberên Filistînî ku ji Ewropa tên wergerandin hepis dike.

Hikumeta Swêdê di meha adarê 1988 an de di derheqa çar penaberên Filistînî de bîrbara derxistina welat da û li gor wê bîrbarê sê xortên Filistînî ji Swêd hatin derxistin, lê yek ji wan xortan xwe vedîşêre di roja 26 ê Çiriyê de tê girtin. Polêsa Swêdê Samî El Şerîf li ser rêya Şamê dişîne Libnanê.

Gava Samî El Şerîf digihîje Şamê, polêsê Suriye wî digrin û davêjin hepsê. Li gor iddia Amnesty ev xort di bin îşkenceyê (azarê) de ye. Pêşî haya Amnesty ji vî xortê çênabe, piştî ku hukumeta Swêdê 21 ê Kanûnê de li ser rewşa Samî El Şerîf melûmat dide, Amnesty jî ji rewşa wî agahdar dibe û ji bo berdana wî dixebite.

Li gor Amnesty di girtîxanên Suriyê de gelek girtiyên Filistînî hene û di bin îşkenceyê de ne. Amnesty ji bo xilaskirina Samî El Şerîf dixebite.

Amnesty Suriye'yi eleştirdi

□ Suriye Avrupa'dan geri çevrilen Filistinli mültecileri tutukluyor.

İşveç hükümeti mart 1988'de dört Filistinli hakkında terörist damgası vurarak sınır dışı etme kararı almış ve bu kararı uyguluyarak, 3 Filistinliyi Suriye üzerinden Lübnan'a göndermişti. Yurtdışı edilme kararı verilen dördüncü Filistinli Sami El Şerif bir süre polisten gizlenmiş, ancak 26 Ekim'de İşveç polisi tarafından yakalanarak Lübnan'a gönderilmek üzere sınır dışı edilmişti.

26 Ekim günü polis eşliğinde Şam üzeri Lübnan'a gönderilmek istenen Sami El Şerif Şam Havaalanında Suriye polisi tarafından evraklarının eksik olduğu gerekçesiyle yakalanarak hapsedildi. Amnesty'nin iddiasına göre o tarihten beri Şam'da tutuklu bulunan Sami El Şerif sürekli işkence görmekte. İşveç hükümeti sınır dışı ettikten sonra Sami El Şerif'in durumuyla ilgili bir açıklama yapmamıştı. 21 Aralık günü İşveç'in açıklama yapması üzerine durumdan haberdar olan Amnesty Sami El Şerif'in durumu ile ilgilenmeye başladı.

Amnesty'ye göre çok sayıda Filistinli halen Suriye hapishanelerinde işkence görmekte ve çok ağır cezaevi koşulları altında bulunmakta. Amnesty işkencede ölenler de dahil olmak üzere ellerinde kabarık bir dosya bulunduğunu ve Sami El Şerif'in kurtarılması için çalışmalarını sürdürdüğünü belirtiyor.

SAS'a güvenlik önlemi!

Budapeşte Interpolü'nün aldığı bir ihbarı değerlendiren SAS Hava Yolları Yönetim Kurulu ve İşveç Emniyet Örgütü, SAS'ın sıkı güvenlik kontrolü altına alındığını açıkladı.

Interpole göre, İran yanlısı aşırı dinci bir örgütün SAS'a karşı bir eylem gerçekleştirme planı var. İşveç'te yayınlanmakta olan *Aftonbladet* gazetesine 1 Ocak günü gazeteden kesilen harflerle yazılmış bir tehdit mektubu gönderilerek, İşveç iç hatlarında çalışan bir uçta havada sabotaj yapılacağı belirtildi. SAS'ın hedef seçilmesinin gerekçesi olarak da Ararat'ın İşveç'e yaptığı ziyaret ve İşveç'in Filistin sorununun çözümünde

oynadığı aktif rol gerekçe olarak gösterilmekte.

Bu tehditlere ek olarak da İngilizce konuşan birinin *Aftonbladet* gazetesini arıyarak sabotaj tehdidinde bulunduğu bildirilmekte.

Tehditlere karşı gerekli tedbirlerin alındığını açıklayan SAS yetkilileri, bagaj kontrolünde bomba köpeklerinin kullanıldığını, uçağa alınan her şeyin röntgen den geçirildiğini belirtiyorlar. Ayrıca SAS şu an için posta naklinin yapılmayacağını da açıklamış durumda.

Geçen hafta İngiltere hava sahası üzerindeki havada infilak eden PAN - AM Hava Yolları'na ait uçakta 259 yolcu ölmüştü.

Pêşketin û guhêrînên zimanan

Li gor zimannasên (linguist) Ewropa di zimaneke de guhêrin ji du aliyan de çêdibin. Guhêrinên ji der ve û guhêrinên ji hundir ve: Ev teorî a zimannasê Amerîkî R. Langacker e. Bêjeyên ko ji der tî zimanekî guhêrinên ji der in: yê ji hundir de peyda dibin û an winda dibin jî guhêrinên hundur in.

Li gor zimannas, di deng û di bingeh (struktur), di mana bêjeyên zimaneke de evolution û guhêrinên tî holê. Kes heyê ji van guhêrinan re inqilab dibêjin. Wek Macaristan, Îsrayîl, Tirkiye, Almanya û Norwêçê di zimaneke xwe yê nûjen de guhêrinên bingehî (esasî) çêkîrîne. Em dikarin jê re reform jî bibêjin. Di nivê sedsala 19. an de yanî şerê 30 salî di dema Napolyon şunda Almanya dest bi paqijkirina zimaneke Almanî kirin. Mebest, bêjeyên Latîniyanî herçî bêjeyên biyanî ji zimaneke Almanî der xistin. Ji ser ve daxwazê pey sazkirina dewleta Alman (1871) "Komeleke zimên" hate damezrandin. Di wê demê de şairên wek Lessing, Goethe, û Schiller jî arîkariya vî politîka zimanbijartinê kirin.

Bê guman ew politîka zimanbijartinê ji bêjeyên biyanî, çavkaniya xwe ji nasyonîzmê girtiye. Ev dîtin ya P.Von Polenz e. Lê ne tenê Alman ketin ve rê Macar û Frense heta hemû welatên di jî ketin bin ve tesîrê. Vê bûyerê bala hemû welatên kişand û hê jî dikşîne. Di vî sedsala bîst de zimanbijartin bûye beşekî filolojîyê.

Almanan çalakîya zimanbijartinê heta dawîya şerî cihan a yekemîn domandin. Tirkan jî destpêka panturkîzmê dest avêtin paqijkirina zimaneke Tirkî. Elbet wan, Îlham ji Alman girti bûn. Kemalîstan tev destpêka komara Tirkî, komel û dezgehên nû ji paqijkirina zimaneke Tirkî damazrandin. Yek ji van "Türk Dil Kurumu" (Dezgeha Zimaneke Tirkî) bû. TDK heta îro jî zimaneke Tirkî re xebateke bêhempa kiriye. Îro kesê ko vî xebatê înkâr bike tune ye. Ew di xebata xwe de gelek pêş ketine.

Ew bawerî ketîye rohilata navîn hemûyan. Welatên derdora Kurdistan, Fariş û Erebi jî di bin vî nuvekirina zimaneke bi neolîxîzmê de ne. Lê çî mixabin ji wan hin bi ser ketin û hin jî ji van bi şunda man. Kurd jî vî demê di bin tesîra welatên derdora xwe de ne. Bedîrxanan destbîjeyênûkirina zimaneke Kurdî û li gor zanîna xwe peyvên (bêje) nû çêkîrîn.

Çawa me li jor got; kî ji van guhêrinan re reform dibêje, kî jî jê re şoreşa di zimên û çandî dibêjin. Lê ya rastî reform e. Yanî paqijkirin û bijartina zimîn e. Guhêrina dîngan, bîngeha rêzkirina bêjeyan û mana wan ne wek pêş-

ketina bêjeyan e. Guhêrina bêjeyan li gor prensîbane. Ev prensîb jî di demê de qedr û qîymeta xwe diguhêrin. Ger prensîbek bêjeyên yekî din de cihê wê bigire. Guhêrina dîngan di zimaneke de demeke dirêj dixwaze. Wek: Mar, mer, merî, meriv, mirov û hwd.

Çawa zimannas dibêjin guhêrinên dîngan, rêzkirina peyv, rêzman û hebûna bêjeyan û mana wan di kurtedemê de naye guhêrin, jê re demeke dirêj divêt û sedsal derbaz bibin. Guhêrînek paydanebûn jî ne mimkûn e. Ger di civakê de revolution bibenebe, bi taybetî di sedsalan de peyv jî tî guhêrin. Em dikarin ji van re guhêrinên taybetî bibêjin. Carinan di demên kurt de jî guhêrin çê dibin û hinek ji van bêjan ji holê radibin û cihê xwe didin bêjeyên nû. Lê ji hineka re bêjeyên hîmî tî gotin, ew jî %80 xwe pîrr dereng diguhêrin. Wekû: Goşt, nan, sar, germ, zor, xwarin, vexwarin û hwd.

Li gor teknik û zanistî, her roj di civakê de guhêrin çêdibin, çand berfireh dibe, şoreşên sosyâlî û legel xwe guhêrinên taybetî ava dikin. Ew faktor di hemû zimanan de guherînan çêdîkin. Lê ne di hemû beşê zimaneke de... Mesela di fonetîkê de guhêrin çêdibe, wek bêjeyeke biyanî gor fonetîka wî zimani bikar tînin. Eger ew regez (eleman) li fonetîka wî zimani bikar naye, wê çaxê dikarin wê bêjeyê di zimên de bipîşevîni. (asîmîle bikî). Wek: Dûkan, dikan, deqîqe-deqe, baqal-beqal, bahs-behs û hwd. Ger bi vî metodê nebe wê demê ziman bêjeyên biyanî napejîrîne (qebûl nake). Wê bêjeyê bi orjînalî şîwetkirin (telefuz kirin) zehmet e. Divêt bixwaze neteweyên cîran hewne ji hev bêjeyan deyn dikin û bideyn didin hev. Ew esaseke taybetî ye, ne li gor daxwaza mirov e.

Di her zimaneke de bîngeh (struktur) û kevnêşopî (tradition) tiştên esasî ne. Bêje bi xwe jî îşaretî şahrezayî (medenîyetê) ye. Faktore di ziman guhêrinê de rol dileyîzin çî ne? Li gor hinek zimannas, kesên ku ji yekî zêdetir ziman dizane û an jî kesên nexwandî li zimên tesîr dikin. Legel wîjeya (edebiyata) civakê, felsefe, teknîk û huner, çandû ramanên gelemperî heta adet û tore jî girêdayîya zimên e.

Di navbera wan de peywendiyên taybetî henin. Li gor I.Fodor hişyarbûna netewî û bajarvaniyê jî di pêşketina zimên de rol listîne. Di zimaneke wîjeyî û axaftinê de her dem cûdayî peyda bûne. Legel birêveçûyîna civakê, di zimên de jî geşbûnî çêdibin.

Bandora Çandayî (Tesîra kulturî)

Navbera ziman û çandê de peywendiyên xurt herdem, îro jî hene. Li gor W. Von Humboldt, zimên û kulturê hergav li serhev tesîr kirine. Ji xwe ziman û kultur ji hev nayên cûda kirin. neteweyên ku di kulturê de pêşve çûne teqes (miheqeq) di zimên de jî pêş ketine. Pêşveçûna zimanan wan netewan jî serbilind û serefriz dike. legel pêşveçûna teknîkê û ilmên sosyâl, fikrên nû û termên nûpeyda dibin. Îro rodyo, telewîzyon û rojname bi kurtî hemû ragihandînen nivîskî (media communication) kultura civakî bilind dikin. Hacetên wek trê, xêvjîmêr (computer) legel xwe bêjeyên nûpeyda dikin û li kultura civakî tesîr dikin. Ol jî faktoreke ji bo pêşketina zimên e. Zimaneke olê û kultura olê li her civakê û li her neteweyekê tesîr kiriye. Îslam, Zerdûştî, Xristîyanî û Mûsevîti yek bi yek di kulturê de rol dilîzin. Îslam di zimaneke me de gelek peyv û terîmên nû peyda kirine car-caran zimaneke olê (dîni) li zimaneke axaftin û nivîsandinê tesîr kiriye, û bêjeyên taybetî ya wî zimaneke dane bîrkirin û li cihê wan de bêjeyên olî xistinê. Pêştetina zimên, kulturê pev re diçin, ger weha di belgehen (document) kevn de bêjeyên wek atom, otomobil, balafir, telewîzyon, telefon, rodyo û yê din jî divêt hebin, lê em di belgeyên kevn de rastî wan bêjeyên wisa nayên, çûnkî ew bêje hemû nûjen in.

Di jiyana nûjen de ew bêje (peyv) bi rêga ragihandinî (communication) unîversîte û dezgeyên nû di nîva hemû gelan de belav wek bêjeyên biyanî dikevin hemû zimanan û kultura civakî berfireh dikin û zimaneke hemû gelan dewlemendtirin dikin. Lê kesê li dijî van bêjan di zimaneke xwe de bi rega neolîzmê (neologism) bêje diafirînin jî kê nînin.

Bandora Civakên Biyanî

Neteweyê ku bêjeyên biyanî bikar tîne, hereha bi coxrafî jî a dîni dîr be jî, dîsa di pêşveçûna wî de tesîra kultura biyanî naye înkâr kirin. Neteweyên ku zimaneke wan di bin bandora zimaneke dewlemend û cîran de dimînin herdem di bin xeteriya windêbûnê de jî mane. Çawa tê zanîn zimaneke Erebi û Farişî bi sedsalan zimaneke Kurdî, Tirkî û gelek zimaneke din kirine bin tesîra xwe û bi şunda hiştine. Danûsitandina di navbera gelan de carinan bi taybetî danûsitandina bêjeyan de jî peywendî çê dikin, bi rêga wan danûsitandin de gelek peyvên nû peyda dibin û li beramberî wan jî gelek peyv wîndê dibin, dimîrin û diçin...

Üso

Ebubekir Pamukçu'nun ahlak dersleri dolayısıyla!

Yazımın başlığında adı geçen Ebubekir Pamukçu bir süreden beridir Stockholm'de Piya adında bir dergi çıkarıyor. Kendisinin yazdığına göre Piya dergisi daha önce Ayre adıyla yine Stockholm'de çıkmış.

Piya'nın 4. sayısında sözümona okuyucu mektubu diye yayınlanan kısacık bir yazıda, daha önce Medya Güneşi dergisinde çıkan bir yazıma değinilmekte ve "yalan yanlış yazı" yazdığım, iddia edilmektedir. Piya'nın bu sayısı ile birlikte tesadüfen elimize geçen Ayre'nin 14. sayısını da okudum. Bu sayıda Ebubekir Pamukçu aydın konusunda düşüncelerini yazmış. Piya ve Ayre'deki söz konusu yazıları okuyunca hem Piya'da benimle ilgili olarak ileri sürülen ithamın asılsızlığını açıklamak, hem de Piya ve Ayre'yi yayınlayan Ebubekir Pamukçu'ya kamuoyu önünde birkaç soru sormak istedim.

Ebubekir Pamukçu'nun yayınladığı bu iki derginin ortak özelliği Dimililerin (Zazaların) Kürt olmadığı, ayrı bir halk olduğu tezini ileri sürmeleri, bunu işlemeleridir. Piya'daki bazı yazılarda bu iş daha ileri götürülüyor ve Zazaların ayrı bir ulus olduğu ileri sürülüyor. Hem de ne zaman? Ta 14. yüzyılda Zazalar ulusmuş (Bak. Piya, No: 4, Sayfa: 22). Okuyuculardan bazısının Pamukçu'nun temel düşüncesini bilmediğini, çıkardığı dergileri tanımadığını ve dolayısıyla bu dergilerin düzeylerini -düzeysizliklerini ölçemediklerini varsayarak bu kısa açıklamayı -asil konuya geçmeden- yapmak gereğini duydum.

Bir süre önce, İstanbul'da yayınlanan Medya Güneşi adlı dergide yayınlanan yazımda, anadili Kürtçe (Dimilice) olduğu halde bunu inkar eden ANAP Ankara milletvekili Mehmet Sağdıç'ın bir açıklaması vesilesiyle bu ko-

nudaki düşüncelerimi yazmış ve TC resmi belgelerine göre anadili Kürtçe olan, nüfusla ilgili bazı veriler sunmuştum. Piya'daki söz konusu yazıda ise, Mehmet Sağdıç'ın anadilinin Kürtçe olduğunu yazmakla "yalan yanlış yazı" yazdığım iddia ediliyor ve Mehmet Sağdıç'ın anadilinin Kürtçe değil, zazaca olduğu belirtiliyor. Ben yazımda çok açık biçimde Sağdıç'ın anadilinin Kürtçenin, dimilî (Zaza) lehçesi olduğunu yazdığım için Piya'daki "yalan" iddiası tümüyle asılsızdır. Piya dergisinin sahibi dimilî (Zaza) lehçesini Kürtçeden saymadığı, Dimilîleri (Zazaları) da Kürt saymadığı gibi galiba başkalarının da böyle düşünüp böyle yazmasını istiyor. Böyle düşünmeyen ve böyle yazmayan Zazalar, Piya'da oportünist olmakla, aslını inkar etmekle, inkarcılıkla suçlanıyorlar. Anlaşılan Ebubekir Pamukçu bizden "daha 14. yüzyılda Zazaların kendi başlarına bir ulus olduklarını" söyleyebilecek kadar eblehçe düşüncelerine ortak olmamızı istiyor. Bunun içinde işi zevzekliğe dökersek kafa karıştırmayı deniyor.

Pamukçu'nun düşüncesini ölçü alırsanız Bitlis ayaklanmasının Ünlü lideri Mela Selim, Koçgiri ayaklanmasının önderleri, Dersim ve Piran ayaklanmasının önderleri, Seyid Rıza'lar, Baytar Nuri'ler, Dr. Fuad'lar, Melay Xasi'ler, Kurdîzade Ahmet Ramiz'ler ile Şex Evdîlay Melekan, Şex Şerîfê Govderi, Salih Begê Hênî ve Ume Far'dan tutun da Dr. Şivan'a, Sait Elçi'ye, Faik Bucak'a, Necmettin Büyükkaya'ya, Yılmaz Güney'e kadar yüzlerce binlerce yiğit ve namuslu insan "oportünist'ti", "inkarcıydı." Çünkü bunlar Zazayı ama Kürtlük uğruna, Kürdistan uğruna mücadele ettiler, çoğu bu yolda şehit düştüler. Bu gün Kürdistan ulusal kurtuluş

mücadelesinde şu veya bu biçimde yer alan Zazalar da kendilerini Kürt saydıkları için -Pamukçu'nun düşüncesiyle bakarsanız- "oportünist", "inkarcı" dırlar. Geriye oportünist olmayan kahraman olan kim kalıyor? Ebubekir Pamukçu mu?

Ebubekir Pamukçu yukarıda değindiğimiz Ayre dergisinin 14. sayısındaki Dimilî lehçesiyle yazılan bir yazısında aydının ne olup olmadığını açıklamaya çalışıyor. Ona göre, aydın olmak kolay değil, oldukça güç bir iştir. "aydın olmanın babası kişinin beyni ise, anası da kişinin yüreğidir" diyor, Ebubekir Pamukçu ve ekliyor: Aydın her şeyden evvel bilen insandır ama bilmek yetmez. Aydın olmak için yiğit olmak gerekir. Korkaklık ve aydın kişiliği bir arada yürümez. Hatta bilgili ve yürekli olmakta yetmez aydın olmak için. Aydın olmanın özelliklerinden biri de dürüstlüktür.

Pamukçu'nun aydın ile ilgili düşüncelerinden özetlediğimiz bu özelliklerden sonra aynen şu cümleler yer alıyor yazısında: "Bildığımızı söylemenin riskleri olabilir... Belki (bildiğimizi söylersek) bazı bize küfredecektir. Hatta belki bizi öldürürler de. Ama sonuç ne olursa olsun her zaman doğruyu söylemeliyiz..." Aydınla ilgili nede güzel yazmış değil mi? Onun pratiğini bilmeyenler bunları okuyunca bravo demişlerdir, dünyada ne yiğitler varmış! demişlerdir. İşin aslını bilenler ise "şecaat arzederken sirkatin söyler merd-i kitabî" sözünü hatırladılar Pamukçu'nun bu yazılarını okuyunca.

Şimdi biz Ebubekir Pamukçu'ya birkaç soru soruyor ve bu yazdıklarının ışığında açık ve net cevaplar istiyoruz kamuoyu önünde. İstedimiz bu. Zevzeklik istemiyoruz, onu kendisine saklayabilir.

Bay Pamukçu, siz İsveç'e gelmeden önce İstanbul'da

polis tarafından yakalanıp kısa bir süre sorgulandınız mı? Bu sorguda yukarıdaki ölçülerinize uygun bir aydın tavrı takındınız mı? Takınmadıysanız hangi yüzle bunları okuyucularınızdan istiyorsunuz? Siz ki kendinizi derginizde "yılların devrimcisi" diye tanıyorsunuz. Siz ki sağa sola dağıttığınız afişlerde, ilanlarda kendinizi Dimilî edebiyatının büyük altı ismi arasında ilk sıraya koyuyorsunuz (ne hikmetse bu altı 'büyük isim' arasında sizden başka bir de biraderiniz yer alıyor). Yani sizden başka büyüklüğünüzü keşfeden olmazsa bile bunca büyük bir aydınınsınız (!). Kendi kendinizi en büyük ilan edecek kadar büyüksünüz. Siz poliste kendi deyişinizle ölüme göze alarak aydın tavrı takındınız mı? Türk polisine "Ben MİT ile çalışmayı kendi arzumla kabul ediyorum" diye belge verdiniz mi? Yok poliste bu belgeyi imzalayacak kadar halim-selim idiyeniz sonraları bu kahramanlık zırhını nasıl kuşandınız? Bunun sırrını okuyucularımızdan esirgeyecek misiniz? Bunları kısmen anlattığınız otobiyografik kitabınız yayınlanmadan önce açıklayabilirdiniz aydın olup olmadığınızı ve büyüklüğünüzü daha iyi anlatabilirdiye düşündüğümüz için bu soruları sorduk. gerisi sizin bileceğiniz iştir.

Yazımın -imlasına varıncaya dek- değiştirilmeden yayınlanacağını umarım.

Mehmet Piran

Kurdistan'da Zulüm Yenilecek!

Tarihin gerçek olarak ortaya koyduğu şu ki, sömürgeciler saltanatlarını katliam, işken-

ce, idam, baskı, sömürü ve zulüm üzerine kurmuşlardır. Ancak yine tarihin ortaya koyduğu diğer bir gerçek ise şudur: bu eli kanlı sömürgeci ve işgalciler attığı her adımda yüzlerine birer halk şamarı yemiştirler. Yani işgalciler tarafından Vietnam, Nikaragua, Angola vb. bir çok ülkeye atılan her adım büyük halk kitleleri tarafından şamarlanarak sökülüp geri atılmıştır.

Kürdistan'da buna benzer olaylar kısmi olarak yaşandı ve yaşanmaktadır. Ancak ne yazık ki henüz en ağır ve yokedici şamar atılmadı. Sömürgeciler ve onların çanak yalayıcılarının ömrü, Kürdistan'ın güney kısmında gerçekleştirilen birlikle şüphesiz biraz daha kısaldı. Fakat bu parçada gerçekleştirilen güç ne yazık ki bütün dört sömürgeci güce cevap verecek düzeyde değildir. Olmasını da beklemek zaten akıl karı değildir.

Bu arada net olarak beliren olgu, geri kalan diğer üç parçada da (özellikle Kuzey Kürdistan'da) aynı birliği sağlamak zaruri bir olay durumunda olmasıdır. Sayın O. Kotan'ın da "Görev ve sorumluluklarımız 2" de belirttiği gibi "Birlik sandeleymen, bocalayan siyasi grupların ayakta durmasına payanda olarak algılandığı ve bu ihtiyacın bir ürünü olarak gündeme geldiği, getirildiği ölçüde gericiliğe hizmet eden bir yapılanmadan başka bir şey değildir". Tesbitiyle bu sorunun altını çizmektedir. Bunun ne kadar doğru ve canalıcı bir tesbit olduğunu ayrıca belirtmeye zaten gerek yok.

Yani sonuç olarak genel bir cephe oluşmasının zamanı geldi geçiyor bile. Bu gün dar grupçu anlayışın kölesi olarak, genel bir cephenin oluşmasının önünde engel olarak halkımızı köle olarak bırakanlar, elbetteki bunun hesabını acı bir biçimde Kürt halkına vereceklerdir.

Kürdistan'da genel cepheyi kurup ve birliği sağlamak ancak; Kürt halkının ulusal kurtuluşunu kendi dar grupçu anlayışlarımız üzerinde tuttuğumuz zaman gerçekleşir. Bunu somut olarak görüp kavramadıkça yolumuz daha çook çook uzundur. Kürdistan'da zulüm gerçekleştirilecek somut birlik ve mücadeleye yenilecektir. Faşist sömürgeci TC devletine ve onun suç ortaklarına ancak; bu yolla ağır ve öldürücü şamar atılır. Yoksa gerisi boş laftan başka bir şey olmayacaktır.

İsveç

Dersimli Ahmet

KURDISTAN PRESS
rojname hefteyî / haftalık gazete

**Kurdî - Tirkî
Kürtçe - Türkçe**
Rojname Hefteyî • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı: 55 (1) • Hefte 1
05 Çile • Ocak 1989

Berpirsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpirsiyarê Aligir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress: Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro: Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8-29 83 32
Telex: 131 42 ANK S
Telefax: 08-29 50 56
Bankgiro: 343-5559
Postgiro: 2 65 33-0

Çapxane • Baskı:
Tidnings Tryckarna på Åland AB

- Nivisarên ku tèn şandin li xwedîyan venagerin
- Gönderilen yazılar iade edilmez
- Redaksiyon dikare nivisarên ku ji rûpelên xwendavanan û Serbest Kursî re tèn şandin, li gor düzêna rûpelan, kurttir bike.
- Serbest Kürsü ve Okuyucu Sayfasi için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
- Eger xwediyên nivisarên kurdî teştekî taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zimanê kurdî, guhertinên pewist çêke

KURDISTAN PRESS
rojname hefteyî / haftalık gazete

**Kurdisk Turkisk
Veckotidning**
Nummer; 55 (1) • Vecka 1
05 Januari • Çile 1989

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

Postadress: Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress: Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8 - 29 83 32
Telex: 131 42 ANK S
Telefax: 08 - 29 50 56
Bankgiro: 343 - 5559
Postgiro: 2 65 33 - 0
Tryckeri: Tidnings Tryckarna på Åland AB

ABONE

3 Mehî • 3 Aylık 6 Mehî • 6 Aylık Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM 96 SEK-48 DM 208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM

NAVNİŞAN
ADRES

WELAT / ÜLKE

Hûn dikarin heqê aboneti li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razinin û sûretekek jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

Swêd polîtîka milteciya diguherîne

Swêd wê ji hezîrana 1989 an pêve, ji bo biryars-tendina daxwaza penaberan, dest bi polîtîkayek nû dîke. Li gor guherandinê, xebatkarên Daira Biyanîyan wê bi 4 beşan bîn veqetandin. Kesê ku daxwaza penabertiyê bike wê pê re hevdîtin çêbibe û wê biryara qebûlkirina wî/wê di cîh de bê girtin.

Yê gelek girîng ewe ku, ji % 30 serilêdanên (miraceat) penaberan wê di nav 3 hefteyan de bersiv bê dayîn, yê mayî jî, di nav du mehan de wê bersiv bistînin. Heke ji vî biryarê re hikûmet li dij derkeve, wê çaxê dema biryarê wê 3 meh bikêşîne. Bi vî rengî wê biyanîyên ku daxwaza penabertiyê dikin, rehet bibin û ji derd û psîkolojiya bendewariyê bifilitin.

Di vî warî de ji Komîsêra Mihaciran li Swêd Jessen Pedersen weha dibêje:

"Bi salan bendewariya bersiva penabertiyê ne tenê xususiyetekî aîdê Swêd e. Ev rewş li hemû welatên Ewropayê heye. Ji bo helkirina zû bersivdayîna penaberan, tu welatê Ewropa nehatiye rewşek baş. Ger ev guherandina ku emê çêkin baş here, bê şik wê ji hemû welatên Ewropa re bibe mînakê..."

Büyeren ku li dinyayê diqewimin dibin sedema mihacirtiyê, dibêje Pedersen û axaftina xwe weha didomîne:

"Sala 1988 ji bo lihevhatina dinyayê û pêşveçûnên navnetewî gelek baş bû. Wêk Afğanîstan, Amerîka Sentral, Namîbya, Kamboçya û hwd. li wan navçeyan ji bo aşitiyê gelek pêşveçûn çêbûye. Ev hêviya baş, mizginiya helkirina problemên 7 milyon mihacirên dinyayê jî bi xwe re tîne. Lê divê ku em di ser de li meselê nenêrin. Mesela Îran û Iraqê dide nîşan dan ku wê hê lihevhatin gelek wext bistîne. Perestroika li welatên rohilat hêdî hêdî xwe nîşan dide. Ji welatên rohilat gelek mirov dixwazin werin welatên rojava..."

Li aliyê din, tê gotin li Swêd wê îsal daxwaza 19 hezar penaberan bê qebûlkirin. Ev hejmar li gor salên çuyî ne gelek zêde ye. Ji ber ku şerê Îran û Iraqê, referandûma Şîlyê û hevdîtinên navnetewî ji bo aşitiyê hê negihîştîye encamek.

İsveç Mülteci politikasını değiştiriyor

İsveç'e iltica talebinde bulunanların başvurularını daha pratik bir şekilde sonuçlandırmak amacıyla Haziran 1989'dan itibaren yeni bir uygulamaya geçecek. Uygulamanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla Devlet Göçmen Dairesi'ndeki ilgili memurlar dört bölüme ayrılacak. İltica talebinde bulunanlarla görevlilerin yapacağı ilk görüşme müracaatın kabulünde büyük bir önem taşıyacak.

Yapılacak olan değişikliğin en önemli yanı iltica taleplerinin çok kısa bir sürede cevaplandırılmasını içeriyor. Başvuruların % 30 en geç üç hafta içinde karar bağlanırken, geriye kalanların ise iki ay gibi bir süre beklemeleri gerekecek. Verilen karara hükümet tarafından bir itiraz yapıldığı takdirde bu süre bir ay daha uzatılabilecek. Yeni uygulama ile, göçmenleri zor durumda bırakan uzun bekleme süresi ve onun yarattığı bunalımlar ortadan kalkmış olacak.

İsveç Göçmenler komiserliği'nden Jessen Pedersen konu ile ilgili şu açıklamada bulundu:

"İltica talebinin sonuçlandırılmasını yıllarca bekleme sorunu sadece İsveç'e ait bir olay değil. Aynı durum tüm Avrupa ülkeleri için geçerlidir. Hiç bir Avrupa ülkesi bu sorunu çözebilmiş değil. Haziran 89'da başlatılacak bu uygulama İsveç'te başarılı olduğu takdirde, hiç kuşkusuz diğer ülkeler için de bir örnek teşkil edebilir..."

Dünya'daki bölge sorunları ve bunların çözümlerinin göçmen akımını etkilediğini de belirten Pedersen konuşmasına devamla şunları söyledi:

"1988 yılı uluslararası gelişme ve görüşmeler açısından umulduğundan da iyi bir yıl olmuştur. Örneğin, Afganistan, Central Amerika, Namibya, Kamboçya vb. bölgelerde umut verici gelişmeler kendini göstermiştir. Bu gelişmelere umutla bakıyoruz. Gelişmeler, bize, 7 milyonu aşkın göçmenin sorununun çözülebileceği umudunu vermekte. Fakat her şeye rağmen, fazla da umutlanmamak gerek. Elimize iki kağıt parçası alıp, sallıyarak 'sorun çözüldü' diyemeyiz. Örneğin; İran, Irak sorunu diğer büyük bir olasılıkla daha çok zaman alacaktır. Doğu blokunda Perestroikanın etkileri şimdiden görülmeye başladı. Doğudan batıya sığınmak amacıyla iltica talebinde bulunanların sayısında büyük bir artış var..."

Öte yandan yapılan açıklamalara göre bu yıl İsveç'te 19 bin kişiye iltica hakkı verilecek. Bu sayı geçen yıla nazaran fazla bir yekün tutmamakta. İran-İrak arasındaki ateş-kes, Şili'de yapılan referandum ve diğer uluslararası barış görüşmelerinden bir sonuç alınmadığı için, gelecek göçmen sayısı hakkında bir tahminde bulunmak oldukça güç.

Zavayê Brejnev 12 sal ceza xwar

□ Zavayê Sekreterê Giştî ya kevin a PKYS Leonîd Brejnev Jurij Turbanov ji bo suçê rûşwet û sûistîmal 12 sal ceza xwar.

Zavayê Brejnev di navbera salên 1980 û 1984'ê alîkarê Wezîrê Hundirî bû. Dadgeha (mehkema) bilind a Moskow di derheqa wî de roja 30. 12. 1988'ê biryara 12 sal hepis da.

Gorbaçov beriya çar mehan li dijî Brejnev kampanyekî vekiribû. Li gor pisporan mehkema zavayê Brejnev jî bi girêdayî ve kampanya ye. Herweha mehkeme bi zavayê Brejnev re 6 berpirsiyarê polêsê Komara Ozbekîstan re jî ji bo suçên rûşwet û sûistîmal 8 heta 10 salan ceza da. Mehkeme biryara xwe di derheqa Wezîrê Hundirî ya Komara Ozbekîstanê de ji bo lêkolînên hîn kûrtir bi paş xist.

Mehkema zavayê Brejnev û yê

din tewra hikumeta Sovyetê li hember kesên rûşwetxwar nîşan dide.

Ji aliyê din beriya mehkema zavayê Brejnev bi rojekê hikumeta Sovyetê biryarekî din jî girt. Li gor vî biryarê navên kûçe, şirket, enstîtû û hwd. ku ji navê Brejnev hatibûn binavkirin hemû hatin rakirin. herweha plakata ku li ber mala Brejnev bo bîranîna wî hatibû danîn hate hilanîn.

Mehkeme di destpêkê de bi tohmetên rûşwet û sûistîmal ji bo zavayê Brejnev 15 sal hikmê giran xwastibû, lê J. Turbanov tohmetên mehkeme red dîke. Li gor mehkeme zavayê Brejnev nêzikê 1 milyon dolar rûşwet xwariye.

AJANSA NÛÇEYA KURD
TEL; [46] 08 - 29 83 32
FAX; [46] 08 - 29 50 56
TELEX; 131 42
ANK